

174

97

80

~~178~~

Ευγένιος Μουσανίδης

Μαρία Ν. Βασιλοπούλου

38 30
Γ. ΧΩΡΑΦΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ι. ΜΑΡΓΑΖΙΩΤΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ Μ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΜΕΘΟΔΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α'
ΕΚΔΟΣΙΣ Β'

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

42066

ΜΕΘΟΔΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΣΥΣΤΗΜΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΕΙΣ ΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑ

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Γ. ΧΩΡΑΦΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ι. ΜΑΡΓΑΖΙΩΤΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ Μ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.
4-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-4
1932-

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὰς ὑπογραφὰς τῶν συγγραφέων.

Παπαγιάννης

Παπαγιάννης

PRINTED IN GREECE — 1932

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἔργου ὑποδεικνύομεν μεθοδικὸν τρόπον διδασκαλίας τῆς Μουσικῆς κατ' ἰδιαιτέρον σύστημα κατανομῆς καὶ προσφορᾶς τῆς διδασκείας ὕλης, ὑπαγορευόμενον ἐκ τῆς φύσεως τοῦ σχολείου.

Φροντίζομεν, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ εἰσαχθοῦν τὸ ταχύτερον εἰς τὴν Μουσικὴν ἀνάγνωσιν, καὶ πρὸς τοῦτο παραθέτομεν ἐν ἀρχῇ τὰς ὀλιγωτέρας καὶ μᾶλλον ἀπαραιτήτους θεωρητικὰς γνώσεις.

Τὴν μετέπειτα προσφορὰν τῶν διαφόρων θεωρητικῶν γνώσεων καὶ μουσικῶν ἐννοιῶν ἐπακολουθεῖ ἄμεσος ἐφαρμογὴ διὰ μελωδικῶν ἀσκήσεων καὶ παιδαγωγικῶν ἁσμάτων, εἰς τρόπον ὥστε ἡ διδασκαλία νὰ καθίσταται ὄχι μόνον ἐπαγωγὸς καὶ ἐνδιαφέρουσα, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεσματικὴ.

Εἰς τὴν σκέψιν τῆς κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τούτου ἤγαγεν ἡμᾶς μακρὰ διδασκτικὴ πείρα ἐν τῷ Μαρασιεῖ Διδασκαλεῖο καὶ τῷ Προτύπῳ Κλασικῷ Γυμνασίῳ τοῦ Διδασκαλείου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Οὕτως ἐργασθέντες ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι παραδίδομεν εἰς χεῖρας τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων καὶ τῶν Διδασκαλείων χρήσιμον διδασκτικὸν βιβλίον καὶ ὅτι παρέχομεν μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν τόσον πενιχρὰν ὡς πρὸς τὰς μουσικοπαιδαγωγικὰς ἐργασίας Σχολικὴν μουσικὴν ἡμῶν βιβλιοθήκην.

Ἀθῆναι Σεπτέμβριος 1930

Γ. ΧΩΡΑΦΑΣ

ΚΛΗΡΗΓΗΤΗΣ

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ι. ΜΑΡΓΑΖΙΩΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ
ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΕΝ ΑΥΤῷ ΘΕΩΡΙΑΝ ΚΑΙ SOLFÈGE

ΦΘΟΓΓΟΙ—ΦΘΟΓΓΟΣΗΜΑ

Ἡ μουσικὴ ἀσχολεῖται μὲ τοὺς διαφόρους ἤχους, οἱ ὁποῖοι παράγονται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν ἢ ἀπὸ τὰ μουσικὰ ὄργανα.

Οἱ ἤχοι οὗτοι ἔχουν διαφορετικὴν δξύτητα, ὀνομάζονται δὲ **φθόγγοι**.

Οἱ φθόγγοι τῆς μουσικῆς εἶναι ἑπτὰ:

ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι

Διὰ τὰ γράψωμεν τοὺς φθόγγους τούτους, μεταχειριζόμεθα ὠρισμένα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται **φθογγόσημα**.

Τὰ φθογγόσημα εἶναι ἐν ὄλῳ ἑπτὰ, ἕκαστον δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχει ἰδικόν του ὄνομα καὶ σχῆμα.

ὀλόκληρον

ἥμιον

τέταρτον

ὄγδοον

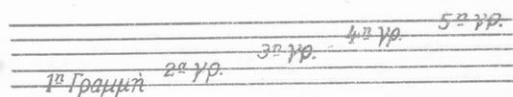
δέκατον ἕκτον

τριακοστόν δεύτερον

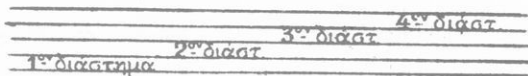
ἑξηκοστόν τέταρτον

Πεντάγραμμον - Γνώμων.

Τὰ φθογγόσημα τοποθετοῦμεν ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου. **Πεντάγραμμον** εἶναι τὸ σχῆμα πὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 γραμμῶν καὶ 4 διαστήματα. Διαστήματα τοῦ πενταγράμμου ὀνομάζομεν τὰς ἀποστάσεις μεταξὺ τῶν γραμμῶν. Αἱ γραμμαὶ ἀριθμοῦνται ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

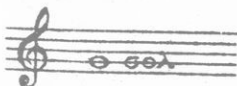
Καὶ τὰ διαστήματα ἀριθμοῦνται ἐκ τῶν κάτω πρὸς ἄνω

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου γράφομεν τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται **γνώμων** ἢ **κλειδί** τοῦ σολ.

Ὁ γνώμων τοῦ σολ τοποθετεῖται οὕτως, ὥστε νὰ περιλαμβάνῃ τὴν δευτέραν γραμμὴν τοῦ πενταγράμμου.

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ φθογγόσημον, τὸ ὁποῖον γράφεται ἐπὶ τῆς 2ας γραμμῆς, ὀνομάζεται σολ.

Τοποθέτησις φθογγόσημων ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου.

Ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ πενταγράμμου, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ τοποθετήσωμεν ἓν φθογγόσημον, θὰ λάβῃ τοῦτο καὶ ὀρισμένον ὄνομα φθόγγου. Αἱ θέσεις τὰς ὁποίας μεταχειριζόμεθα, διὰ νὰ τοποθετήσωμεν τὰ φθογγόσημα, εἶναι αἱ ἑξῆς.

1^{ον}. Αἱ πέντε γραμμαὶ τοῦ πενταγράμμου.

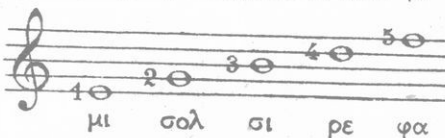
Ἐπὶ τῆς 1ης γραμμῆς τὸ φθογγόσημον λαμβάνει τὸ ὄνομα **μι**

Ἐπὶ τῆς 2ας **σολ**

Ἐπὶ τῆς 3ης **σι**

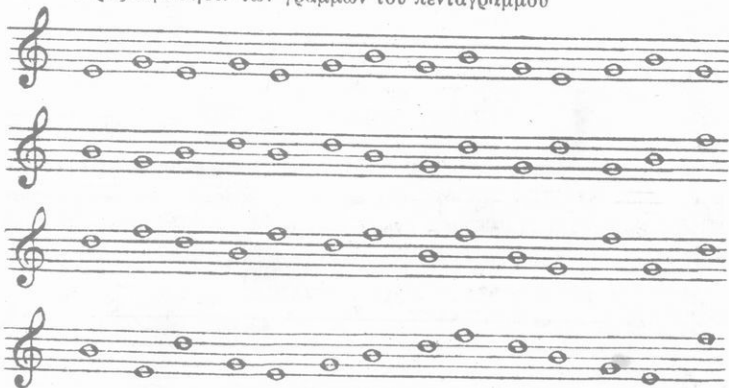
Ἐπὶ τῆς 4ης **ρε**

Ἐπὶ τῆς 5ης **φα**

Ἄσκησις.

Πρὸς ἐκμάθησιν τῶν γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου

2^{ον} Τὰ τέσσαρα διαστήματα

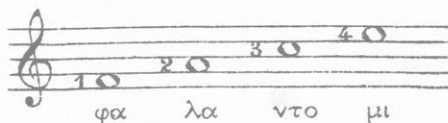
Ἐντὸς τοῦ πρώτου διαστήματος τοῦ πενταγράμμου τὸ φθογγόσημον

λαμβάνει τὸ ὄνομα φα

Ἐντὸς τοῦ 2^{ου} λα

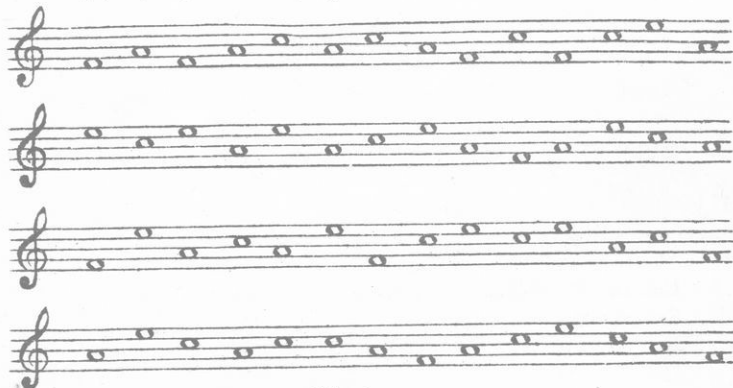
Ἐντὸς τοῦ 3^{ου} ντο

Ἐντὸς τοῦ 4^{ου} μι.

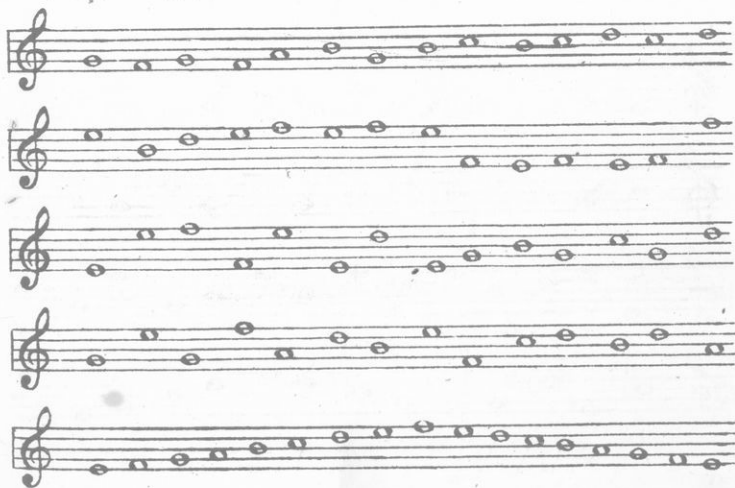

Ἄσκησις.

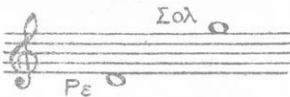
Πρὸς ἐκμάθησιν τῶν διαστημάτων τοῦ πενταγράμμου

Ἐπὶ τῶν γραμμῶν καὶ τῶν διαστημάτων

3ον. Ἐκτὸς τοῦ πενταγράμμου δύο θέσεις, μία ἄνωθεν, ὅπου τὸ φθογόσημον λαμβάνει τὸ ὄνομα σολ, καὶ μία κάτωθεν, ὅπου τὸ φθογόσημον λαμβάνει τὸ ὄνομα ρε.

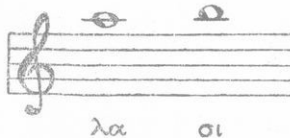

4ον. Αἱ βοηθητικαὶ γραμμαὶ τοῦ πενταγράμμου.

Βοηθητικὰς γραμμαὶς ὀνομάζομεν τὰς μικρὰς γραμμαὶς, τὰς ὁποίας τοποθετοῦμεν ἔκτὸς τοῦ πενταγράμμου ἄνωθεν ἢ κάτωθεν.

Αὗται μᾶς βοηθοῦν νὰ γράφωμεν καὶ ἄλλα φθογγόσημα εἰς ἄλλας θέσεις ἔκτὸς τῶν ἤδη γνωστῶν.

Ἐπὶ τῆς 1^{ης} βοηθητικῆς γραμμῆς ἄνωθεν τοῦ πενταγράμμου τὸ φθογόσημον λαμβάνει τὸ ὄνομα λα, ἄνωθεν τῆς 1^{ης} βοηθ. γραμμῆς σι κ.ο.κ.

Ἄσκησις.

Πρὸς ἐκμάθησιν τῶν θέσεων ἄνωθεν τοῦ πενταγράμμου.

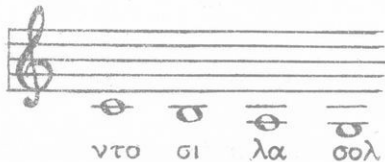

Ἐπὶ τῆς 1^{ης} βοηθητικῆς γραμμῆς κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου τὸ φθογγόσημον λαμβάνει τὸ ὄνομα ντο

κάτωθεν τῆς 1^{ης} σι

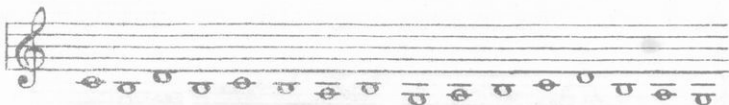
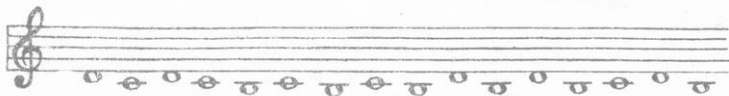
ἐπὶ τῆς 2^{ης} λα

καὶ κάτωθεν τῆς 2^{ης} σολ.

Ἄσκησις.

Πρὸς ἐκμάθησιν τῶν θέσεων κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου.

Διάρκεια φθογγοσήμεων.

"Εκαστον φθογγόσημον έχει ὀρισμένην χρονικὴν διάρκειαν.

"Ἡ διάρκεια αὕτη ὀνομάζεται ἀξία.

"Ἡ ἀξία τοῦ φθογγοσήμου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ.

"Ἄρα, ἀφοῦ ἔχομεν ἐπὶ τὰ σχήματα φθογγοσήμων, θὰ ἔχωμεν καὶ ἐπὶ τὰ διαφορετικὰς ἀξίας.

Τὴν μεγαλυτέραν ἀξίαν ἔχει τὸ ὀλόκληρον, ἐξ αὐτοῦ δὲ προκύπτειν ὀλα τὰ ἄλλα φθογγόσημα ὡς ἑξῆς :

Τὸ	ο	διαιρεῖται	εἰς	δύο	ρ	ο = ρ	ρ	ἄρα	το	ἐν	ρ	εἶναι	τὸ	ἥμισυ	τοῦ	ο
Τὸ	ρ	"	"	"	ρ	ρ = ρ	ρ	"	"	ρ	"	"	"	"	"	ρ
Τὸ	ρ	"	"	"	ρ	ρ = ρ	ρ	"	"	ρ	"	"	"	"	"	ρ
Τὸ	ρ	"	"	"	ρ	ρ = ρ	ρ	"	"	ρ	"	"	"	"	"	ρ
Τὸ	ρ	"	"	"	ρ	ρ = ρ	ρ	"	"	ρ	"	"	"	"	"	ρ
Τὸ	ρ	"	"	"	ρ	ρ = ρ	ρ	"	"	ρ	"	"	"	"	"	ρ

"Ἐκ τῆς ὑποδιαίρεσεως ταύτης ἐξάγεται :

1^ο) ὅτι ἕκαστον φθογγόσημον διαιρεῖται εἰς δύο ἄλλα τῆς ἀμέσως ἐπομένης τάξεως καὶ

2^ο) ὅτι ἕκαστον φθογγόσημον εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἀμέσως προηγούμενης τάξεως.

"Ἐπὶ τῇ βάσει τούτων δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὸν ἐπόμενον πίνακα, ὅστις φανεροῦναι τὴν σχέσιν ὄλων τῶν φθογγοσήμων.

Ὀλόκληρον.

ἥμισυ.

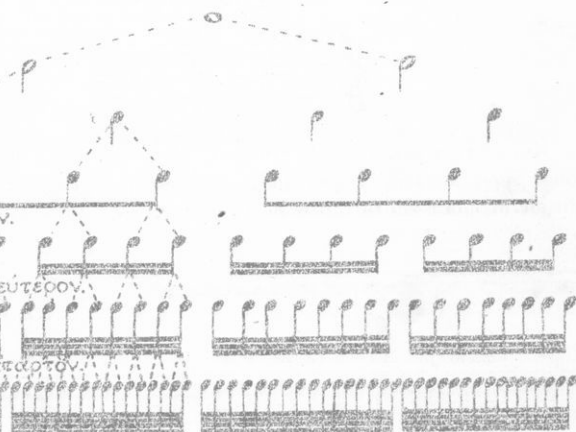
τέταρτον.

ὀγδοόν.

δέκατον ἑκτόν.

εἰκοσιπρῶτον δευτέρον.

εἰρηκοστὸν τεταρτόν.

Ἀσκήσεις.

Πόσα τέταρτα ἔχει τὸ ὀλόκληρον;
Πόσα δέκατα ἕκτα ἔχει τὸ ἥμισυ;
Τέσσαρα δέκατα ἕκτα μὲ τί εἶναι ἴσα;
Τέσσαρα ὄγδοα μὲ τί εἶναι ἴσα;
Δύο ὄγδοα καὶ ἓν τέταρτον τί ἀποτελοῦν;

$$\frac{1}{4} + \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$$

Δύο τέταρτα καὶ δύο ὄγδοα καὶ 4 δέκατα ἕκτα τί ἀποτελοῦν;

$$\frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{8} + \frac{1}{8} + \frac{1}{8} + \frac{1}{8} = 1$$

Συμπερόσματα ὡς πρὸς τὴν ὀξύτητα καὶ ἀξίαν τῶν φθογοσῆμων.

Ἐξ ὅσων εἵπομεν περὶ τῆς θέσεως τῶν φθογοσῆμων ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν προκύπτει ὅτι: Ἐκαστον φθογοσῆμον τιθέμενον ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου ἔχει ὠρισμένην ὀξύτητα καὶ ὠρισμένην ἀξίαν ἢ διάρκειαν.

Ἡ ὀξύτης ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θέσεως τοῦ φθογοσῆμου.

Ἡ διάρκεια ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ.

Παράδειγμα.

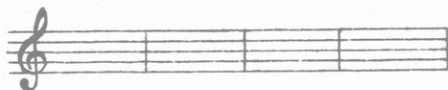

Καὶ τὰ τρία ἀνωτέρω φθογοσῆμα ἔχουν τὴν αὐτὴν ὀξύτητα σι, διαφέρουν ὁμως κατὰ τὴν ἀξίαν των. Τὸ μὲν πρῶτον εἶναι σι ὀλόκληρον, τὸ δεύτερον σι ἥμισυ καὶ τὸ τρίτον σι τέταρτον.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

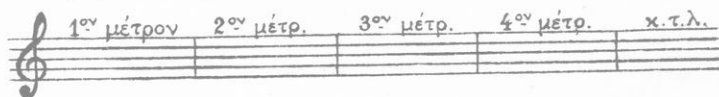
Ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε εἶπομεν ἐμάθομεν τὰ σημεῖα, μὲ τὰ ὁποῖα γράφομεν τοὺς φθόγγους τῆς μουσικῆς.

Τώρα πρέπει νὰ μάθωμεν πῶς μὲ τὰ σημεῖα αὐτὰ θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἀναγνώσωμεν, νὰ ἀσκηθῶμεν δηλαδὴ εἰς τὴν μουσικὴν ἀνάγνωσιν. Πρὸς τοῦτο διαιροῦμεν ἕκαστον μουσικὸν τεμάχιον εἰς μικρότερα ἴσα τμήματα μὲ καθέτους γραμμὰς, τὰς ὁποίας σύρομεν ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου οὕτω:

Αἱ γραμμὰὶ αὗται ὀνομάζονται διαστολαί.

Ἡ ἀπόστασις μεταξὺ δύο διαστολῶν ὀνομάζεται **μέτρον**.

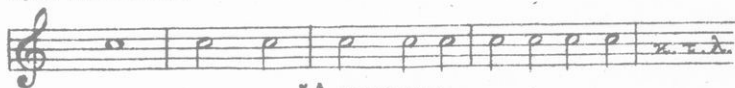

Ἐπομένως ἕκαστον μουσικὸν τεμάχιον διαιροῦμεν εἰς μέτρα.

Ἐντὸς τοῦ μέτρου γράφομεν οἰανδήποτε ἀξίαν φθογοσῆμων, φροντίζοντες μόνον, ὥστε ὅλα τὰ μέτρα τοῦ ἰδίου μουσικοῦ τεμαχίου νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν ἀξίαν.

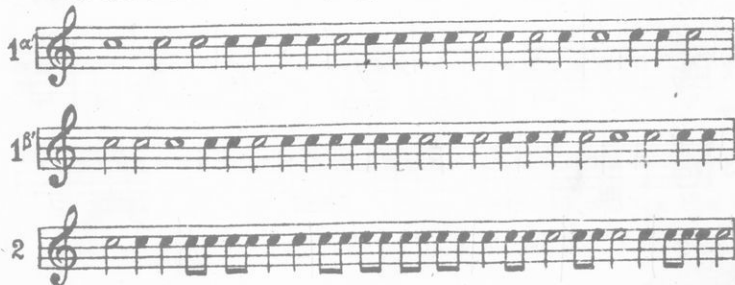
Παράδειγμα 1ον.

Ἐὰν εἰς ἓν μουσικὸν τεμάχιον τὸ μέτρον ἔχη ἀξίαν ἑνὸς ὀλοκλήρου, πρέπει καὶ τὰ ἄλλα μέτρα νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν ἀξίαν. Λέγοντες ὁμῶς τὴν ἰδίαν ἀξίαν δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι εἰς ἕκαστον μέτρον πρέπει νὰ γράψωμεν ἓν φθογοσῆμον **ο**, ἀλλ' ὅτι δυνάμεθα νὰ γράψωμεν δύο, τρία, ἢ περισσότερα φθογοσῆμα, ἀρκεῖ ταῦτα προστιθέμενα νὰ μᾶς δίδουν εἰς ἕκαστον μέτρον τὴν ἀξίαν τοῦ **ο** οὕτω:

Ἄσκησις.

Νὰ χωρισθοῦν οἱ κάτωθι φθόγγοι εἰς μέτρα ἀξίας ἑνὸς ὀλοκλήρου.

Παράδειγμα 2^{ον}.

Ἐάν εἰς ἓν μουσικὸν τεμάχιον τὸ πρῶτον μέτρον ἔχη ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεως, πρέπει καὶ τὰ ἄλλα μέτρα νὰ ἔχουν τὴν ἴδιαν ἀξίαν. Λέγοντες ὁμῶς τὴν ἴδιαν ἀξίαν δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι εἰς ἕκαστον μέτρον πρέπει νὰ γράψωμεν ἓν φθογγόσημον ρ, ἀλλ' ὅτι δυνάμεθα νὰ γράψωμεν δύο, τρία καὶ περισσότερα φθογγόσημα, ἀρκεῖ ταῦτα προστιθέμενα νὰ νὰ μᾶς δίδουν εἰς ἕκαστον μέτρον τὴν ἀξίαν τοῦ ρ οὔτω:

Ἄσκησις.

Νὰ χωρισθοῦν οἱ κάτωθι φθογγοὶ εἰς μέτρα, ἀξίας ἑνὸς ἡμίσεως.

Οὕτω δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ ἄλλα παραδείγματα τὰ ὁποῖα νὰ ἔχουν μέτρα μὲ διαφορευτικὴν ἀξίαν.

Προκύπτει λοιπὸν, ὅτι ἔχομεν διάφορα εἶδη μέτρων, ἅτινα διακρίνονται ἀπὸ τὴν ἀξίαν των.

ὑποδιαίρεσις τοῦ μέτρου.— Ἐκαστὸν μέτρον ὑποδιαίρεται εἰς μικρότερα ἴσα μέρη π. χ.

Τὸ μέτρον τοῦ ὀλοκλήρου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς 4 ἴσα μέρη οὕτω :

Ἐπειδὴ τὸ μέτρον τοῦτο ἔχει 4 ἴσα μέρη, ὀνομάζεται **τετραμερὲς**, ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον τῶν 4 μερῶν ἀξίζει ἓν τέταρτον, ὀνομάζεται **τετραμερὲς τετάρτων** ἢ καὶ ἀπλῶς μέτρον **τεσσάρων τετάρτων**.

Τὸ μέτρον ἀξίας ἑνὸς ἡμίσεως δυνάμεθα νὰ ὑποδιαίρεσωμεν εἰς δύο ἴσα μέρη οὕτω :

Ἐπειδὴ τὸ μέτρον τοῦτο ἔχει δύο ἴσα μέρη, ὀνομάζεται **διμερὲς**, ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον τῶν δύο ἴσων μερῶν ἀξίζει ἓν τέταρτον, ὀνομάζεται **διμερὲς τετάρτων** ἢ καὶ ἀπλῶς μέτρον **δύο τετάρτων**.

Καθ' ὅμοιον τρόπον δυνάμεθα νὰ ὑποδιαίρεσωμεν καὶ ἄλλα μέτρα οἰασδήποτε ἀξίας.

Ἡ ἀξία τοῦ μέτρου εἰς τὴν μουσικὴν παρίσταται μὲ ἓνα ἀριθμὸν κλασματικόν, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν ἀριθμητικὸς μᾶς δεικνύει πόσα εἶναι τὰ μέρη τοῦ μέτρου, ὁ δὲ παρονομαστὴς πόσον ἀξίζει ἕκαστον μέρος.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος γράφεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου πενταγράμμιου ἕκαστου μουσικοῦ τεμαχίου μετὰ τὸν γνώμονα.

Τὸ ἀπλούστερον μέτρον εἶναι τὸ μέτρον τῶν δύο τετάρτων.

Μέτρον δύο τετάρτων.

Τὸ μέτρον τῶν δύο τετάρτων παρίσταται μὲ τὸν κλασματικὸν ἀριθμὸν $\frac{2}{4}$. Ὁ μὲν ἀριθμητικὸς 2 σημαίνει, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἔχει δύο ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς 4, ὅτι ἕκαστον τῶν δύο ἴσων μερῶν ἀξίζει ἓν τέταρτον.

Προκειμένου νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ μέτρον τοῦτο, θὰ μεταχειρισθῶμεν δύο κινήσεις τῆς χειρός.

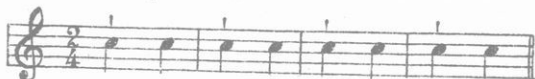
Ἡ πρώτη κίνησις ὀνομάζεται **θέσις**, ἡ δευτέρα **ἄρσις**.

Ἡ πρώτη διευθύνεται πρὸς τὰ κάτω, ἡ δευτέρα

πρὸς τὰ ἄνω, ὅπως δεικνύουν τὰ βέλη.

Εἰς τὴν α' κίνησιν θὰ ἐκτελέσωμεν τὸ πρῶτον τέταρτον καὶ εἰς τὴν β' κίνησιν τὸ δεύτερον τέταρτον οὔτω

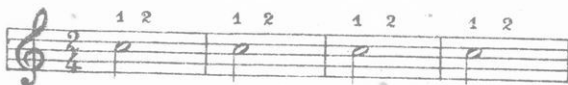

Ἀπὸ τὰς δύο κινήσεις τοῦ μέτρον ἡ πρώτη τονίζεται περισσότερον, ἡ δευτέρα ὀλιγότερον.

Διὰ τοῦτο τὸ α' μέρος τοῦ μέτρον τῶν $\frac{2}{4}$ ὀνομάζεται **ἰσχυρόν**, τὸ β' **ἀσθενές**. Εἰς τὸ ἰσχυρὸν σημειώνομεν ἄνωθεν ἓνα τόνον.

Ἐὰν τὰ δύο τέταρτα τοῦ μέτρον συγχωνεύσωμεν εἰς ἓν φθογγόσημον, τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{2}{4}$ θὰ περιλαμβάνῃ ἓν ἥμισον.

Προκειμένου νὰ ἐκτελεσθῇ τοῦτο, θὰ καταλαμβάνῃ καὶ τὰς δύο κινήσεις τοῦ μέτρον, χωρὶς δηλαδὴ νὰ διακοπῇ ἡ φωνή μας οὔτω :

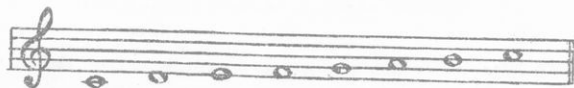

Κλίμαξ.

Ὅλοι οἱ φθόγγοι τῆς μουσικῆς εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς, κατὰ τὴν φυσικὴν των σειρὰν, ντο—ρε—μι—φα—σολ—λα—σι.

Ἐὰν εἰς τὸ τέλος τῆς σειρᾶς ταύτης προσθέσωμεν καὶ ἓνα ἄλλον ἀκόμη φθόγγον συνεχῶς, δηλαδὴ τὸ ντο, τότε θὰ ἔχωμεν μίαν συνεχῆ διαδοχὴν ὀκτῶ φθόγγων, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ ντο καὶ τελειώνει εἰς ντο.

Παράδειγμα

Ἡ συνεχὴς αὐτὴ διαδοχὴ τῶν ὀκτῶ φθόγγων ὀνομάζεται **κλίμαξ**. Ὁ πρῶτος φθόγγος τῆς κλίμακος ὀνομάζεται **βάσις**.

Ἡ βάσις δίδει τὸ ὄνομα εἰς τὴν κλίμακα.

Ἐπομένως κλίμακας ἔχομεν πολλὰς ἀναλόγως τῆς βάσεώς της.

Ὅταν ἡ κλίμαξ ἔχει βάσιν τὸ ντο, ὀνομάζεται κλίμαξ τοῦ ντο, ὅταν ἔχῃ βάσιν ρε, κλίμαξ τοῦ ρε καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

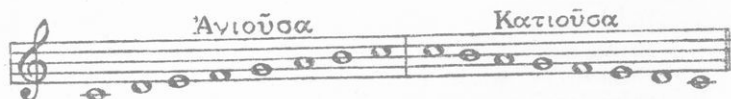
Ἡ πρώτη κλίμαξ, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀσχοληθῶμεν, εἶναι ἡ κλίμαξ τοῦ ντο.

Κλίμαξ τοῦ Ντο.

Ἡ κλίμαξ αὕτη ὀνομάζεται **φυσική**, διότι μεταχειρίζεται τοὺς φυσικοὺς φθόγγους κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν σειράν.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀκτῶ φθόγγους, οἱ ὅποιοι βαδίζοντες συνεχῶς, ἀρχίζουσι ἀπὸ τὸ ντο καὶ τελειώνουσι εἰς τὸ ἄλλο ντο.

Ἐφ' ὅσον ἀνερχόμεθα ἐκ τοῦ κάτω ντο πρὸς τὸ ἄνω, ἡ κλίμαξ ὀνομάζεται **ἀνιούσα**, ἐφ' ὅσον δὲ κατερχόμεθα ἀντιθέτως, ὀνομάζεται **κατιούσα**.

Οἱ ὀκτὼ φθόγγοι τῆς κλίμακος ὀνομάζονται **βαθμίδες**.

Ἡ 1^η βαθμὶς εἶναι τὸ ντο, ἡ 2^α τὸ ρε, ἡ 3^η τὸ μι, ἡ 4^η τὸ φα κ.ο.κ.

Ἡ 1^η βαθμὶς ὀνομάζεται καὶ **τονική**.

Μεταξὺ τῆς 1^{ης} καὶ 2^{ης} βαθμίδος ὑπάρχει κάποια ἀπόστασις.

Ἐπίσης μεταξὺ 2^{ης} καὶ 3^{ης} ἄλλη ἀπόστασις κ.ο.κ.

Τοιαῦται ἀποστάσεις ὑπάρχουσι 7 εἰς ὅλην τὴν κλίμακα, αἱ ἐξῆς:
ντο—ρε, ρε—μι, μι—φα, φα—σολ, σολ—λα, λα—σι, σι—ντο.

Αἱ ἀποστάσεις αὗται δὲν εἶναι ὅμοιαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, ἀλλὰ εἶναι μεγαλύτεραι καὶ ἄλλαι μικρότεραι.

Αἱ μεγαλύτεραι ἀποστάσεις εἶναι πέντε ντο—ρε, ρε—μι, φα—σολ, σολ—λα, καὶ λα—σι. Αἱ μικρότεραι εἶναι δύο μι—φα, σι—ντο.

Αἱ μεγαλύτεραι ὀνομάζονται **τόνοι**, αἱ μικρότεραι **ἡμιτόνια**.

Τόνος λοιπὸν εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπόστασις μεταξὺ δύο συνεχῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος.

Ἡμιτόνιον εἶναι ἡ μικρότερα ἀπόστασις μεταξὺ δύο συνεχῶν βαθμίδων.

Ἄρα ἡ κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει πέντε τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια.

Οι τόνοι εφίσκονται μεταξύ 1—2^α, 2—3^η, 4—5^α, 5—6^α, 6—7^η βαθμίδος, τὰ δὲ ἡμιτόνια μεταξύ 3—4^α, 7—8^α βαθμίδος.

Ἐπομένως ἡ κλίμαξ τοῦ ντο βαίνει κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους, ἡμιτόνιον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὀνομάζεται **μείζων κλίμαξ**.

Γενικῶς, **μείζων κλίμαξ** ὀνομάζεται μία συνεχῆς διαδοχὴ ὀκτώ φθόγων, ὅταν προχωρῇ κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους, ἡμιτόνιον.

Οἱ τόνοι τῆς φυσικῆς κλίμακος τοῦ ντο ὀνομάζονται καὶ φυσικοὶ τόνοι, τὰ δὲ ἡμιτόνια φυσικά.

Ἡ κλίμαξ τοῦ ντο ὀνομάζεται καὶ **πρότυπος**, διότι ἐπὶ τῆ βάσει αὐτῆς σχηματίζονται καὶ ἄλλαι.

Διὰ τὸ ἔχομεν πλήρη τὴν ἐντύπωσιν τῆς μεζονος κλίμακος, πρέπει νὰ ψάλλωμεν οὕτην.

Ἄσκησεις

Ποῖα εἶναι τὰ φυσικὰ ἡμιτόνια;

Μεταξὺ ποίων βαθμίδων εφίσκονται;

Ποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ τόνοι;

Μεταξὺ ποίων βαθμίδων εφίσκονται;

Τί ἀποστάσεις εἶναι τὸ μι—φα, τὸ σολ—λα, τὸ ρε—μι, τὸ σι—ντο;

Ῥυθμὸς Μελωδία

Ἀφοῦ κατενοήσαμεν καὶ τὰς ἀποστάσεις μεταξύ τῶν φθόγων, διδάμεθα ἤδη νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων ἀσκήσεων.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην πρέπει νὰ ἔχωμεν ὅπ' ἄφει μας τὰ ἑξῆς:

Πᾶσα μουσικὴ ἀσκῆσις, ὡς καὶ πᾶν μουσικὸν τεμάχιον, ἀποτελεῖται ἀπὸ φθογοσῆμα, τὰ ὁποῖα ἔχουν:

α') ὀρισμένην ἀξίαν καὶ β') ὀρισμένην δέξυτητα.

Ἡ ἀξία τῶν φθογοσῆμων ἀπαιτεῖ ὀρισμένην χρονικὴν διάρκειαν. Αἱ χρονικαὶ αὗται διάρκειαι δύνανται νὰ εἶναι καὶ ἴσαι καὶ ἄνιστοι, πάντως ὅμως εἶναι κανονικαί, ἔχον δηλαδὴ μεταξύ των κανονικὴν σχέσιν.

Ἡ σειρά τῶν κανονικῶν τούτων χρονικῶν διαρκειῶν ὀνομάζεται **ῤυθμὸς**.

Ἡ διάφορος δέξυτις τῶν φθόγων ὀνομάζεται **μελωδία**.

Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ῤυθμοῦ, ἦτοι ἡ ἐκτέλεσις τῶν χρονικῶν διαρκειῶν τῶν φθογοσῆμων, ὀνομάζεται **ῤυθμικὴ ἀνάγνωσις**.

Ἡ δὲ ἐκτέλεσις τῶν χρονικῶν διαρκειῶν τῶν φθογοσῆμων μετὰ τὴν δέξυτητα τῶν φθόγων ὀνομάζεται **μελωδικὴ ἀνάγνωσις**.

Ἐπομένως πᾶσα μουσικὴ ἀσκῆσις, ὡς καὶ πᾶν μουσικὸν τεμάχιον, κατὰ δύο τρόπους δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ, **ῤυθμικῶς** καὶ **μελωδικῶς**.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1

2

3

4

Παύσεις

Εἰς τὴν μουσικὴν διακόπτομεν ἐνίοτε τὴν ἀνάγνωσιν, δηλ. παύομεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν φθόγγων ἐπὶ ὄρισμένον χρονικὸν διάστημα.

Τὴν διακοπὴν αὐτὴν τῶν φθόγγων δεικνύουσιν ἰδιαίτερα σημεῖα, τὰ ὅποια ὀνομάζονται **παύσεις**.

Αἱ παύσεις ἔχουν καὶ αὐταὶ ὄρισμένην χρονικὴν διάρκειαν, ὅπως καὶ τὰ φθογγόσημα.

Εἰς ἕκαστον φθογγόσημον ἀντιστοιχεῖ μία παύσις. Ἄρα ἔχομεν ἑπτὰ παύσεις, ὅσα εἶναι καὶ τὰ φθογγόσημα.

Ἐκάστη παύσις ἔχει ἰδικὸν τῆς σχῆμα, ἢ δὲ ἀξία τῆς εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὴν ἀξίαν τοῦ φθογγοσήμου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ.

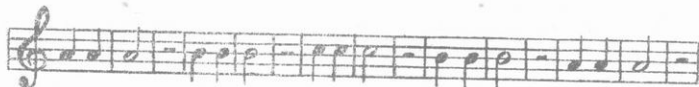
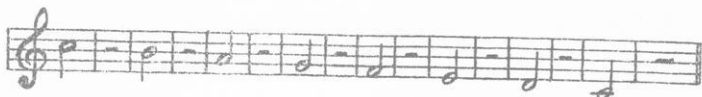
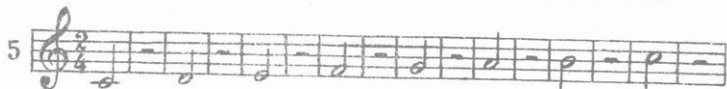
Παύσις ημίσεως

Ἡ παύσις ημίσεως εἶναι μικρὰ γραμμὴ, ἢ ὁποῖα γράφεται ἀνωθεν τῆς τρίτης γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου.

Ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ φθογγόσημον ρ, ἑπομένως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔχει ἄξιαν δύο κινήσεων.

Εἰς τὰς ἐπομένας ἀσκήσεις (5-7) ἡ παύσις ημίσεως καταλαμβάνει ἕν ὁλόκληρον μέτρον $\frac{2}{4}$. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει ἡ παύσις, θὰ προφέρωμεν ἕν, δύο, κάμνοντες τὰς ἀναλόγους κινήσεις, ἵνα ἡ ἐκτέλεσις γίνεται ῥυθμικωτέρα. Βραδύτερον δυνάμεθα νὰ ἀποσιωπήσωμεν τὸ ἕν, δύο, μετροῦντες νοερώς, νὰ κάμνωμεν δὲ μόνον τὰς ἀντιστοιχοῦς κινήσεις.

Παύσις τετάρτου

Ἡ παύσις τετάρτου εἶναι τὸ σημεῖον z τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ὠρισμένην ἄξιαν, ἀλλὰ γράφεται περίπου ἐντὸς τοῦ πενταγράμμου. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ φθογγόσημον ρ, ἑπομένως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔχει ἄξιαν μιᾶς κινήσεως.

Εἰς τὰς ἐπομένους ἀσκήσεις 9—11 ἡ παῦσις τετάρτου εὐρίσκεται εἰς τὸ β' μέρος τοῦ μέτρου. Ἐπομένως εἰς τὴν 2^{αν} κίνησιν θὰ προφέρωμεν δύο:

Exercises 8, 9, 10, and 11 are presented as four systems of musical notation. Each system consists of two staves. Exercises 8 and 9 are in 2/4 time and feature a quarter rest in the second measure, with a '2' above it indicating a second measure. Exercises 10 and 11 are in 3/4 time and feature a quarter rest in the second measure, with a '-2' above it indicating a second measure. The notation includes treble clefs, stems, and various note values.

* Εἰς τὰς ἐπομένους ἀσκήσεις 12—14 ἡ παῦσις τετάρτου εὐρίσκεται εἰς τὸ α' μέρος τοῦ μέτρου. Ἐπομένως εἰς τὴν πρώτην κίνησιν θὰ προφέρωμεν ἕν.

Exercises 12, 13, and 14 are presented as three systems of musical notation. Each system consists of two staves. Exercises 12 and 13 are in 2/4 time and feature a quarter rest in the first measure, with a '1' above it indicating a first measure. Exercise 14 is in 3/4 time and features a quarter rest in the first measure, with a '1' above it indicating a first measure. The notation includes treble clefs, stems, and various note values.

* Ὁ ῥυθμὸς τῶν ἀσκήσεων τούτων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ἰσχυρὸν μέρος ἀντικαθίσταται διὰ παύσεως, ὀνομάζεται ἀντιχρονισμὸς.

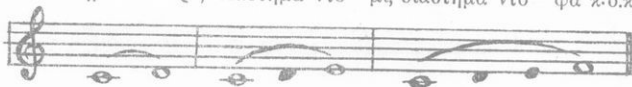

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν ὑπ' ἀριθ. 15 χωρίζονται οἱ μαθηταὶ εἰς δύο ομάδας καὶ ἡ μὲν πρώτη ὁμάς ἐκτελεῖ τὸ I πεντάγραμμον, ἡ δὲ δευτέρα ὁμάς ταυτοχρόνως τὸ II πεντάγραμμον καὶ τὰνάπαλιν, ἐναλλασσομένων τῶν ὁμάδων.

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ

Διάστημα γενικῶς εἶναι ἡ ἀπόστασις μεταξὺ δύο οἰωνδήποτε φθόγγων· π.χ. τὸ διάστημα ντο—ρε, διάστημα ντο—μι, διάστημα ντο—φα κ.ο.κ.

Τὰ διαστήματα εἶναι πολλά. Πρὸς διάκρισιν δίδομεν εἰς αὐτὰ ἓν ὄνομα. Τὸ ὄνομα τοῦ διαστήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φθόγγων, οἱ ὁποῖοι τὸ ἀποτελοῦν.

Οὕτω τὸ διάστημα ντο—ρε, ἐπειδὴ περιλαμβάνει δύο φθόγγους, θὰ ὀνομασθῇ διάστημα **δευτέρας**.

Τὸ διάστημα ντο—μι, ἐπειδὴ περιλαμβάνει τρεῖς φθόγγους ντο—ρε—μι, θὰ ὀνομασθῇ διάστημα **τρίτης**.

Τὸ διάστημα ντο—φα, ἐπειδὴ περιλαμβάνει τέσσαρας φθόγγους ντο—ρε—μι—φα, θὰ ὀνομασθῇ διάστημα **τετάρτης** κ.ο.κ.

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ

Διάστημα δευτέρας ἢ ἀπλῶς **δευτέρα** ὀνομάζεται τὸ διάστημα, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει δύο συνεχεῖς φθόγγους π.χ. ντο—ρε, ρε—μι κλπ.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 7 ἐν ὅλῳ διαστήματα δευτέρας

* Τὰ διαστήματα ταῦτα διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον.

Ἄλλα μὲν περιέχουν ἓνα τόνον, ἄλλα δὲ ἐν ἡμιτόνιον.

Ἡ δευτέρα, ἡ ὁποία περιέχει ἓνα τόνον, ὀνομάζεται **μεγάλη**.

Ἡ δευτέρα, ἡ ὁποία περιέχει ἐν ἡμιτόνιον, ὀνομάζεται **μικρά**.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει πέντε μεγάλας δευτέρας ντο—ρε, ρε—μι, φα—σολ, σολ—λα, λα—σι καὶ δύο μικράς μι—φα καὶ σι—ντο, αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται μεταξύ 3^{ης}—4^{ης} καὶ 7^{ης}—8^{ης} βαθμίδος.

Αἱ μεγάλαι δευτέραι σημειοῦνται διὰ τοῦ M, αἱ δὲ μικραὶ διὰ τοῦ μ.

Σημείωσις. Ὁ μαθητὴς ἀποστηθίζων τὰς δύο μικράς δευτέρας δύναται εὐκόλως νὰ διακρίνη ὡς πρὸς τὸ εἶδος καὶ ὅλας τὰς ὑπολοίπους φυσικὰς δευτέρας, διότι πᾶσα φυσικὴ δευτέρα πλὴν τῆς μι—φα καὶ σι—ντο εἶναι μεγάλη.

Ἀσκήσεις ἐπὶ διαστημάτων δευτέρας.

* Ἐδῶ γίνεταί ἀπλῆ ἐκμάθησις τῶν διαστημάτων 2ας, ἡ θεωρητικὴ ἐξέτασις τῶν ὁποίων ἀναβάλλεται βραδύτερον συμφῶνως μὲ τὸ εἶδος τοῦ βιβλίου πρόγραμμα διδασκίας ὅλης

The musical score consists of ten staves of music. The first six staves contain measures 1 through 6. The seventh staff is labeled '17' and contains measures 17 and 18. The eighth staff is labeled '18' and contains measures 19 and 20. The final two staves contain measures 21 and 22. The time signature is 2/4, and the key signature is one flat (B-flat).

Μέτρον τεσσάρων τετάρτων.

Τὸ μέτρον τῶν τεσσάρων τετάρτων παρίσταται μὲ τὸ **C** ἢ μὲ τὸ κλάσμα $\frac{4}{4}$. Ὁ μὲν ἀριθμητὴς 4 σημαίνει, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἔχει τέσσαρα ἴσα

μέρη, ὃ δὲ παρονομαστῆς 4, ὅτι ἕκαστον ἐκ τῶν τεσσάρων ἴσων μερῶν ἀξίζει ἐν ρ

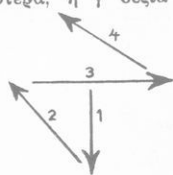
Ἴνα ἐκτελέσωμεν τὸ μέτρον τοῦτο, θὰ μεταχειρισθῶμεν 4 κινήσεις.

Ἡ α' κίνησις διευθύνεται πρὸς τὰ κάτω, ἡ β' ἀριστερά, ἡ γ' δεξιὰ καὶ ἡ δ' ἄνω.

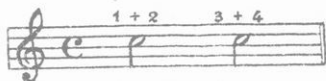
Ἡ πρώτη κίνησις ὀνομάζεται καὶ ἐδῶ θέσις, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς ἄρσεις.

Ὡς πρὸς τὸν τανισμὸν, τὸ α' καὶ γ' μέρος εἶναι ἰσχυρά, τὸ δὲ β' καὶ δ' ἀσθενῆ.

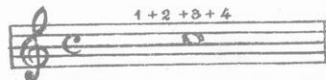
Ἀπὸ τὰ δύο πάλιν ἰσχυρὰ μέρη τὸ α' εἶναι περισσότερον ἰσχυρὸν καὶ ὀνομάζεται διὰ τοῦτο δις ἰσχυρὸν, τὸ σημειοῦμεν δὲ μὲ δύο τόνους ἄνωθεν αὐτοῦ.

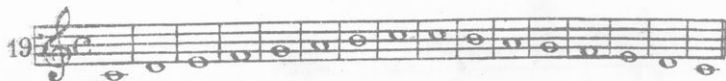
Ἐὰν ἤδη συγχωνεύσωμεν ἀνὰ δύο τὰ τέταρτα τοῦ ἀνωτέρω μέτρον εἰς ρ, τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{4}{4}$ θὰ περιέχῃ δύο ρ, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον θὰ ἐκτελεσθῇ εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν κίνησιν, τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὴν τρίτην καὶ τετάρτην.

Ἐὰν δὲ συγχωνεύσωμεν καὶ τὰ δύο ἡμίση εἰς ὀλόκληρον, τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{4}{4}$ θὰ περιέχῃ ἓν φθογγόσημον ο, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκτελεσθῇ εἰς 4 κινήσεις.

Ἀσκήσεις.

Handwritten musical score for measures 20 through 25. Each measure is represented by two staves of music. The notation includes various rhythmic values, slurs, and articulation marks.

- Measure 20:** Two staves of music. The upper staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes. The lower staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes.
- Measure 21:** Two staves of music. The upper staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes. The lower staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes.
- Measure 22:** Two staves of music. The upper staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes. The lower staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes.
- Measure 23:** Two staves of music. The upper staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with slurs and accents. The lower staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with slurs and accents.
- Measure 24:** Two staves of music. The upper staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with slurs and accents. The lower staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with slurs and accents.
- Measure 25:** Two staves of music. The upper staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with slurs and accents. The lower staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with slurs and accents.

26

27

28

Παύσις ολοκλήρου.

Ἡ παύσις ολοκλήρου εἶναι μία μικρὰ γραμμὴ, ἣ ὁποία γράφεται κάτωθεν τῆς τετάρτης γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ φθογγόσημον \circ , ἑπομένως ἐκτελεῖται εἰς τέσσαρας κινήσεις.

Ἡ ἐπομένη ἄσκησις 29 περιλαμβάνει παύσιν ολοκλήρου.

29

Ο Γ Δ Ο Α

Ἐὰν ἐν τέταρτον χωρίσωμεν εἰς δύο ἴσα μέρη, θὰ μᾶς δώσῃ, ὡς γνωστόν, δύο ὄγδοα $\text{♩} = \text{♩}$, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ α' ὀνομάζεται κύριον καὶ τὸ β' δευτερεύον.

Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ δύο ὄγδοα μᾶς κάμνουν ἐν ♩ καὶ ἀφοῦ τὸ ♩ ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν, ἄρα καὶ τὰ δύο ὄγδοα θὰ ἐκτελεσθοῦν εἰς μίαν κίνησιν.

Ἐπομένως ἐὰν εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$ χωρίσωμεν καὶ τὰ δύο τέταρτα εἰς ὄγδοα, τότε τὸ μέτρον θὰ ἔχη 4 ἐν ὄλῳ ὄγδοα, ἐκ τῶν ὁποίων δύο θὰ ἐκτελέσωμεν εἰς τὴν πρώτην κίνησιν καὶ δύο εἰς τὴν δευτέραν, οὕτω :

Ἐκάστη δηλαδὴ κίνησις ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο μικρότερα ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα, ἵνα κατανοήσωμεν εἰς τὰς ἀρχάς, δυνάμεθα νὰ προφέρωμεν ε - να δύ - ο μὲ κεχωρισμένας δηλαδὴ τὰς συλλαβὰς καὶ νὰ ἀντιστοιχῇ εἰς κάθε συλλαβὴν ἐν ὄγδοον, οὕτω :

Ἐκ τῶν δύο ὄγδῶν ἐκάστης κινήσεως τὸ πρῶτον τονίζεται περισσότερον, εἶναι δηλαδὴ ἰσχυρόν, ἐνῶ τὸ δεύτερον εἶναι ἀσθενές.

Ἀσκήσεις.

30

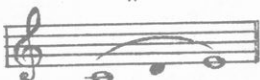
31

32

33

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΡΙΤΗΣ

Διάστημα τρίτης ἢ ἀπλῶς τρίτη ὀνομάζεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τρεῖς φθόγγους. Π.χ. τὸ διάστημα ντο—μι εἶναι τρίτη, διότι ἀπὸ τοῦ ντο μέχρι τοῦ μι περιλαμβάνονται τρεῖς φθόγγοι ντο—ρε—μι.

Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 7 ἔν ὄψω τρίτας, τὰς ἐξῆς :

* Αἱ τρίται αὗται δὲν εἶναι ὅλαι ὅμοιαι διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον. Ἄλλαι μὲν περιέχουν δύο τόνους. Π. χ.

Ἄλλαι δὲ περιέχουν ἓνα τόνον καὶ ἓν ἡμιτόνιον. Π. χ.

Ἡ τρίτη, ἣ ὁποία περιέχει δύο τόνους ὀνομάζεται **μεγάλη**.

Ἡ τρίτη, ἣ ὁποία περιέχει ἓνα τόνον καὶ ἓν ἡμιτόνιον, ὀνομάζεται **μικρά**.

Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει τρεῖς μεγάλας τρίτας ντο—μι, φα—λα, σολ—σι καὶ τέσσαρας μικρὰς ρε—φα, μι—σολ, λα—ντο, σι—ρε.

* Ἐδῶ γίνεται ἀπλή ἐκμάθησις τῶν διαστημάτων 3ης. Ἡ θεωρητικὴ τούτων ἐξέτασις ἀναβάλλεται βραδύτερον, συμφῶνως πρὸς τὸ εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ἀναλυτικὸν πρόγραμμα διδασκείας ὕλης.

Αἱ μεγάλαι σχηματίζονται ἐπὶ τῆς 1^{ης}, 4^{ης} καὶ 5^{ης} βαθμίδος καὶ τὰς σημειοῦμεν μὲ τὸ γράμμα Μ.

Αἱ μικραὶ σχηματίζονται ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων βαθμίδων καὶ τὰς σημειοῦμεν μὲ τὸ μ.

Σημείωσις. Ὁ μαθητὴς, ἵνα διακρίνῃ εὐκόλως τὸ εἶδος πάσης φυσικῆς τρίτης, δεφεῖλει νὰ ἀπομνημονεύσῃ τὰς τρεῖς μεγάλας ντο-μι, φα-λα, σολ-σι. Πᾶσα ἄλλη πλὴν αὐτῶν εἶναι μικρά.

35

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 36 οἱ μαθηταὶ ἀσκοῦνται κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ πρῶτον πεντάγραμμον καὶ κατόπιν εἰς τὸ δεύτερον.

Μετὰ ταῦτα διαιροῦνται εἰς δύο ομάδας καὶ ἡ μὲν πρώτη ὁμάς ἐκτελεῖ τὸ 1^{ον} πεντάγραμμον, ἡ δὲ δευτέρα ὁμάς τὸ 2^{ον} πεντάγραμμον καὶ τὰνάπαλιν, ἐναλλασσομένων τῶν ὁμάδων.

36

ΕΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΤΙΓΜΗ

· Η ένωσις ή σύζευξις διαρκείας είναι μία καμπύλη γραμμή, ή οποία ένώνει δύο φθογγόσημα τής αútής όξύτητος, προσθέτει δέ τήν αξίαν του δευτέρου φθογγόσήμου εις τήν αξίαν του πρώτου. Π.χ. Ένώνοντες εν ήμισυ σι με έν τέταρτον σι, έχομεν έν σι τó όποίον αξίζει έν δλω $\frac{3}{4}$ κ.τ.λ.

· Παράδειγμα:

· Τα φθογγόσημα ταύτα όνομάζονται ήνωμένα.

· Στιγμή είναι μία τελεία · ή όποία τίθεται δεξιά εις τά φθογγόσημα και προσθέτει εις αυτά τó ήμισυ τής αξίας των. Τα φθογγόσημα ταύτα λέγονται παρεστιγμένα.

Όττω έχομεν παρεστιγμένον όλόκληρον $\circ \cdot = \circ + \rho$

Παρεστιγμένον ήμισυ $\rho \cdot = \rho + \rho$

Παρεστιγμένον τέταρτον $\rho \cdot = \rho + \rho$

Ἐὰν παραβάλωμεν τὴν ἔνωσιν πρὸς τὴν στιγμήν, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ στιγμή μᾶς δίδει ὠρισμένην ἀξίαν (τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ φθογοσπῆμου), ἐνῶ ἡ ἔνωσις δύναται νὰ μᾶς δώσῃ οἰανδήποτε ἀξίαν θέλωμεν. Π.χ. ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν ἀξίαν p καὶ ἐνὸς β δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ ἐνώσωμεν τὸ p μὲ τὸ β διὰ τῆς οὕτω $p \beta = p + \beta$ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς στιγμῆς, διότι αὕτη τιθεμένη δεξιὰ τοῦ ἡμίσεως, θὰ μᾶς ἔδιδε ἀξίαν $p + \beta$

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 37 ἐκτελοῦμεν ἀξίαν $\frac{3}{4}$ δι' ἐνώσεως ἢ διὰ στιγμῆς. Κατ' ἀρχὰς ἐκτελοῦμεν τὸ πρῶτον πεντάγραμμον, κατόπιν δὲ τὸ δευτέρον. Ὡς βλέπομεν, καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ἀκριβῶς ἡ αὐτή, καθόσον $p \beta = p + \beta$. Διαφέρει μόνον ὁ τρόπος γραφῆς.

37

38

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 39 ἐκτελοῦμεν **παρεστιγμένα τέταρτα**. Κατ' ἀρχὰς ἀσχοῦμεθα εἰς τὸ α' πεντάγραμμον, κατόπιν δὲ εἰς τὸ β', ὅπου τὸ πρῶτον ὄγδοον τῆς β' κινήσεως εἶναι ἠνωμένον μὲ τὸ τέταρτον τῆς α' κινήσεως. Ἀφοῦ ἀσκηθῶμεν καλῶς εἰς τὸ β' τοῦτο πεντάγραμμον, ἐκτελοῦμεν κατόπιν τὸ γ, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ β' πενταγράμμου, διότι $p \beta = p$. Διαφέρει δηλαδὴ μόνον ὁ τρόπος γραφῆς.

Ἐκ τῆς ἀσκήσεως ταύτης βλέπομεν, ὅτι τὸ παραετιγμένον τέταρτον ἀξίζει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν μίαν κίνησιν ὁλόκληρον καὶ ἡμίσειαν ἀπὸ τὴν ἐπομένην.

39^a

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 40 αἱ δύο στιγμαὶ μετὰ τὴν διαστολήν:] δεικνύουσι ἐπανάληψιν ἐξ ἀρχῆς.

Κατὰ τὴν ἐπανάληψιν, ὅταν φθάσωμεν ἐκεῖ, ὅπου σημειοῦται 1^η φορά, ἀφίνομεν τὸ μέρος τοῦτο καὶ μεταβαίνομεν ἐκεῖ, ὅπου σημειοῦται 2^α φορά.

40

Μέτρον τριῶν τετάρτων.

Τὸ μέτρον τῶν τριῶν τετάρτων παρίσταται μὲ τὸ κλάσμα $\frac{3}{4}$

Ὁ ἀριθμητικὸς 3 σημαίνει, ὅτι τὸ μέτρον ἔχει τρία ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς 4, ὅτι ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων μερῶν ἀξίζει ἐν ρ

Ἐκτελεῖται εἰς τρεῖς κινήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη διευθύνεται πρὸς τὰ κάτω, ἡ δευτέρα δεξιὰ καὶ ἡ τρίτη ἄνω.

Εἰς ἕκαστην ἐξ αὐτῶν ἐκτελοῦμεν ἀπὸ ἐν ρ

Ἡ πρώτη κίνησις ὀνομάζεται *θέσις*, αἱ δὲ ἄλλαι *ἄρσεις*.

Ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν τῶν μερῶν, τὸ πρῶτον εἶναι ἰσχυρόν, τὰ δὲ δύο ἄλλα ἀσθενῆ.

Ἐὰν τὰ δύο πρῶτα τέταρτα συγχωνεύσωμεν εἰς ἓν φθογγόσημον, τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{4}$ θὰ περιέχῃ ἐν ρ καὶ ἐν ρ

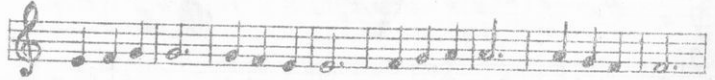
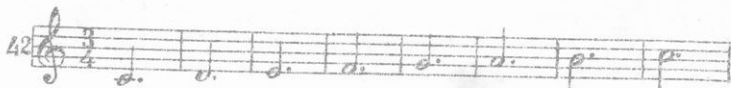
ὁπότε τὸ μὲν ρ θὰ ἐκτελέσωμεν εἰς τὴν 1^{ην} καὶ 2^{αν} κίνησιν, τὸ δὲ ρ εἰς τὴν 3^{ην}.

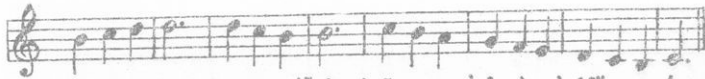
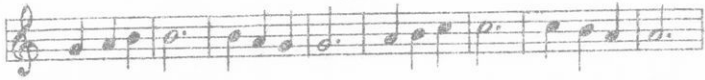

Ἐὰν δὲ συγχωνεύσωμεν καὶ τὸ ρ μὲ τὸ ρ τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{4}$ θὰ περιλαμβάνῃ ἐν παρεστιγμένον ἥμισυ, ὅπερ θὰ ἐκτελεσθῇ εἰς τρεῖς κινήσεις.

Ἀσκήσεις

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 45 ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὸ 1^{ον} πεντάγραμ-
μον, ὅπου ὑπάρχουν διαστήματα τρίτης με τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους.
Μετὰ τὴν ἐκμάθησιν τούτου ἐκτελοῦμεν τὸ 2^{ον}, κατόπιν τὸ 3^{ον}, κατόπιν τὸ
4^{ον} καὶ τέλος τὸ 5^{ον}, ὅπου ἐκτελοῦμεν ἀπ' εὐθείας τὰς τρίτας χωρὶς τοὺς ἐν-
διαμέσους φθόγγους.

45α

β

γ

δ

ε

α

β'

γ

δ

ε

The musical score for exercise 45α consists of five systems of staves. Each system contains five staves labeled with Greek letters α, β, γ, δ, and ε. The first system is marked '45α'. The music is in 2/4 time and features a variety of rhythmic patterns including eighth and sixteenth notes, rests, and slurs. The notation is presented in a clear, legible style.

A musical score for five voices, labeled α, β, γ, δ, and ε. Each voice part is written on a separate staff in a treble clef. The music consists of a series of notes, primarily quarter and eighth notes, with some rests. The notation is arranged in a block format, with the staves stacked vertically.

A musical score consisting of four staves, starting at measure 46. The first staff is marked with the number '46' and a common time signature 'C'. The music is written in a treble clef and features a complex rhythmic pattern with many eighth and sixteenth notes. The notation is arranged in a block format, with the staves stacked vertically.

47

Musical notation for exercise 47, consisting of five staves of music in 2/4 time. The notation includes various rhythmic patterns such as eighth and sixteenth notes, and rests.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀσκήσιν δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 49 ἔσμα ἐκ τῆς «Συλλογῆς Ὁρ. Κοντογιάννη».

Παῦσις ὀγδόου.

Ἡ παῦσις ὀγδόου παρίσταται μὲ τὸ σημεῖον γ , τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ὠρισμένην θέσιν, ἀλλὰ γράφεται περίπου ἐντὸς τοῦ πενταγράμμου.

Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ φθογγόσημον ρ , ἐπομένως ἔχει ἀξίαν ἡμισείας κινήσεως.

Ἀσκήσεις.

Εἰς τὰς ἐπομένας ἀσκήσεις 48 καὶ 49 ἡ παῦσις εὐρίσκεται εἰς τὸ β' ὀγδοὸν ἐκάστης κινήσεως.

48

49

Musical notation for exercises 48 and 49, each consisting of two staves of music in 2/4 time. The notation includes various rhythmic patterns and rests.

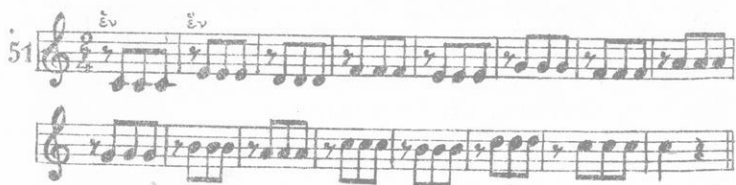
Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 50 ἡ παῦσις εὐρίσκεται εἰς τὸ β' ὄγδοον τῆς 2^ας κινήσεως.

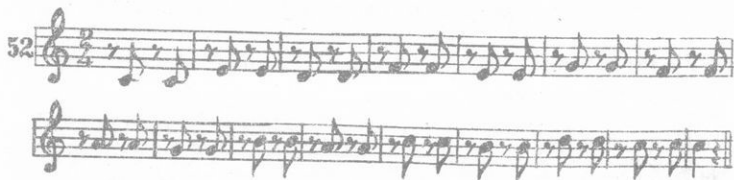
Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 51 ἡ παῦσις εὐρίσκεται εἰς τὸ α' ὄγδοον τῆς 1^{ης} κινήσεως. Ἐκαστον ἐπομένως μέτρον ἀρχεται μὲ παῦσιν ὀγδόου.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ἵνα κατανοήσωμεν καλύτερον τὴν ἄσκησιν, δυνάμεθα κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν θέσιν τῆς παύσεως νὰ προφέρωμεν τὴν λέξιν ἔν, βραδύτερον δὲ νὰ ἀποσιωπήσωμεν τοῦτο μετρῶντες τὸ ἔν νοερώς.

[Τὸ εἶδος τοῦ ρυθμοῦ τούτου εἶναι ἀντιχρονοσμός, διότι ἐκεῖ, ὅπου ὑπαρχει ἡ παῦσις, εἶναι ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου].

* Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 52 καὶ εἰς ἐκάστην κίνησιν τοῦ μέτρου ἔχομεν ἀντιχρονοσμόν, καθόσον ἐκ τῶν δύο ὀγδῶων ἐκάστης κινήσεως ἔχει ἀντικατασταθῆ διὰ παύσεως τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, εἶναι ἰσχυρόν.

* Ἡ ἄσκησις 52 δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ ἀργότερον ἀναλόγως τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεως καὶ προόδου τῶν μαθητῶν. Τοῦτο ἐπαφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 53 ἐκ τῶν δύο ὀγδόων ἑκάστου μέτρου τὸ μὲν πρῶτον ἀνήκει εἰς τὴν 1^{ην} κίνησιν, (ὅπου γίνεται ἀντιχρονισμός), τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὴν 2^{αν} κίνησιν.

53

54

55

56

57

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἄσκησιν δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἄσμα ἐκ τῆς «Συλλογῆς Κοινογιάννη».

Σημείωσις. Ἡ 2^α φωνὴ τοῦ ἄσματος τούτου, ὡς καὶ ὅλων ἐν γένει τῶν διφώνων ἄσματων, τὰ ὁποῖα δὲ συναντήσωμεν, παραλείπεται, δυναμένη νὰ διδαχθῆ βραδύτερον, ὅταν θὰ ἔχη προαχθῆ ἡ μουσικὴ ἀντίληψις τῶν μαθητῶν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

ΕΛΛΙΠΕΣ ΜΕΤΡΟΝ.—ΜΕΤΡΟΝ ἈΡΣΕΩΣ

Πολλάκις τὸ πρῶτον μέτρον μιᾶς ἀσκήσεως ἢ ἐνὸς μουσικοῦ τεμαχίου δὲν εἶναι πλήρες· λείπουν ἐν, δύο ἢ περισσότερα μέρη ἀναλόγως τοῦ εἶδους τοῦ μέτρον.

Τὸ μέτρον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον λείπουν ἐν ἢ περισσότερα μέρη, ὀνομάζεται ἑλλιπές.

Ἐπίσης ὀνομάζεται καὶ μέτρον ἄρσεως, ἐπειδὴ ἡ κίνησις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει, εἶναι ἄρσις.

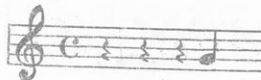
Ἴνα συμπληρωθῆ θεωρητικῶς ἡ ἀξία τοῦ ἑλλιποῦς μέτρον, προσθέτομεν εἰς τὰ μέρη τοῦ πρώτου τὰ μέρη τοῦ τελευταίου τῆς αὐτῆς ἀσκήσεως.

Οὕτω συμβαίνει πάντοτε, ὥστε αἱ κινήσεις τοῦ τελευταίου μέτρον προστιθέμεναι εἰς τὰς κινήσεις τοῦ πρώτου νὰ συμπληροῦν ὁλόκληρον τὴν ἀξίαν τοῦ μέτρον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρισκόμεθα.

Ἀσκήσεις.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 58 τὸ πρῶτον μέτρον εἶναι ἑλλιπές, διότι τοῦ λείπουν τρία μέρη, ἦτοι τρεῖς κινήσεις.

Ἴνα τὸ ἐκτελέσωμεν, ἢ ἀρχίζομεν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν 4^{ην} κίνησιν (ἄρσιν) ἢ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὰς τρεῖς πρώτας κινήσεις ποὺ λείπουν ὡς παύσεις καὶ ν' ἀρχίσωμεν μετροῦντες ἀπὸ τὴν 1^{ην} κίνησιν, ὡσὰν νὰ ἦτο δηλαδὴ τὸ πρῶτον μέτρον οὕτω :

Ὅταν τελειώσῃ ἡ ἄσκησις, δυνάμεθα νὰ τὴν ἐπαναλάβωμεν ἐξ ἀρχῆς ὅσας φορὰς θέλομεν.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 59 λείπουν ἀπὸ τὸ πρῶτον μέτρον δύο κινήσεις. Ἴνα τὴν ἐκτελέσωμεν, ἢ ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν τρίτην κίνησιν ἀπ' εὐθείας

ἢ συμπληροῦμεν νοερώς τὰς δύο πρώτας κινήσεις με παύσεις καὶ ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν πρώτην.

Ὅταν τὴν τελειώσωμεν, δυνάμεθα νὰ τὴν ἐπαναλάβωμεν ἐξ ἀρχῆς μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας φορές.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 60 λείπει ἀπὸ τὸ πρῶτον μέτρον ἓν μέρος. Ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς εἶναι ἀγάλογος μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προηγουμένων ἀσκήσεων.

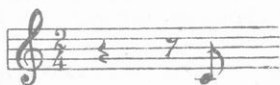

Καὶ εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 61 τὸ πρῶτον μέτρον εἶναι ἑλλίπες θὰ ἐκτελεσθῇ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς προηγουμένας.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 62 λείπει ἀπὸ τὸ πρῶτον μέτρον ἡ 1^η κίνησις ὁλόκληρος καὶ τὸ α' μέρος τῆς 2^{ης} κινήσεως.

Ἵνα τὴν ἐκτελέσωμεν, ἀρχίζομεν ἀπ' εὐθείας μετὰ ἄρσιν ἢ συμπληρώνωμεν τὸ μέτρον νοερώς οὕτω :

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΣ

Διάστημα τετάρτης ἢ ἀπλῶς τετάρτη ὀνομάζεται τὸ διάστημα, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει 4 φθόγγους.

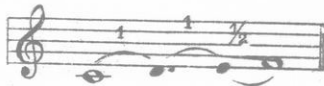
Π. χ. τὸ διάστημα ντο—φα εἶναι τετάρτη, διότι ἀπὸ τὸ ντο ἕως τὸ φα περιλαμβάνονται τέσσαρες φθόγγοι ντο—ρε—μι—φα.

Ἡ μείζων κλίμαξ του ντο ἔχει ἐν ὄλῳ 7 τετάρτας.

* Αἱ τέταρται αὗται δὲν εἶναι ὅλαι ὅμοιαι. Διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ περιχόμενον. Ἄλλαι μὲν περιέχουν δύο τόνους καὶ ἐν ἡμιτόνιον π.χ.

* Ἄλλαι δὲ περιέχουν τρεῖς τόνους π.χ.

Ἡ τετάρτη, ἡ ὁποία περιέχει 2 τόνους καὶ ἐν ἡμιτόνιον, ὀνομάζεται καθαρά.

Ἡ τετάρτη, ἡ ὁποία περιέχει 3 τόνους, ὀνομάζεται ἡὔξημένη.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 6 καθαρὰς τετάρτας ντο—φα, ρε—σολ, μι—λα, σολ—ντο, λα—ρε, σι—μι καὶ μία γ ἡὔξημένη φα—σι.

Ἡ ἡὔξημένη τετάρτη σχηματίζεται μεταξύ 4^{ης}—7^{ης} βαθμίδος, αἱ δὲ καθαραὶ μεταξύ τῶν λοιπῶν.

Τὰς καθαρὰς σημειοῦμεν μὲ τὸ Κ., τὴν ἡὔξημένην μὲ τὸ Ηὺξ.

Σημειώσεις. Ἴνα ὁ μαθητὴς διακρίνῃ εὐκόλως τὸ εἶδος πάσης φυσικῆς τετάρτης, ὀφείλει νὰ ἀπομνημονεύσῃ μόνον τὴν ἡὔξημένην φα—σι. Πᾶσα ἄλλη πλὴν αὐτῆς εἶναι καθαρά.

Ἀσκήσεις

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 63 ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν 1^{ην} σειρὰν, ὅπου ὑπάρχουν τέταρται μὲ τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους, ἀνερχόμεθα δηλαδὴ καὶ κατερχόμεθα μὲ συνεχῆ διαστήματα.

Ἀφοῦ μελετήσωμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁλόκληρον τὴν ἀσκησιν, προχωροῦμεν κατόπιν εἰς τὴν 2^{ην} σειρὰν, ὅπου, ἵνα ἐκτελέσωμεν τὰς τετάρτας, ἀνερχόμεθα μὲ διαστήματα τρίτης καὶ δευτέρας.

Μετὰ ταῦτα ἐκτελοῦμεν τὴν 3^{ην} σειρὰν, ὅπου ἀνερχόμεθα καὶ κατερχόμεθα μὲ διαστήματα δευτέρας καὶ τρίτης, τέλος ἀσποῦμεθα εἰς τὴν 4^{ην} σειρὰν, ὅπου πλέον ἐκτελοῦμεν τὰς τετάρτας ἀπ' εὐθείας χωρὶς ἐνδιαμέσους φθόγγους.

* Ἡ θεωρητικὴ ἐξέτασις τῶν διαστημάτων Τετάρτης ἀναβάλλεται βραδύτερον συμφώνως πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

63

α
β
γ
δ

α
β
γ
δ

α
β
γ
δ

The image displays three systems of musical exercises, numbered 64, 65, and 66. Each system consists of three staves of music. System 64 is in common time (C) and features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. System 65 is in 3/2 time and features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes with rests. System 66 is in common time (C) and features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes with rests.

Μετά την άνωτέρω άσκησιν δυνάμεθα νά έκτελέσωμεν τό ύπ' άριθ. 5 άσμα έκ τής συλλογής «'Αηδόνια» Α. Άργυροπούλου και 32 έκ της «συλλογής Κοντογιάννη».

ΔΕΚΑΤΑ ΕΚΤΑ

Είδομεν ότι ἕκαστον τέταρτον διαιρεῖται εἰς δύο ὄγδοα $\text{♩} = \text{♩♩}$
Τὸ ὄγδοον διαιρεῖται εἰς δύο δέκατα ἕκτα $\text{♩} = \text{♩♩}$ Ἄρα $\text{♩} = \text{♩♩♩♩}$
Ἐπομένως καὶ τὸ $\text{♩} = \text{♩♩♩♩}$ Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ 4 δέκατα ἕκτα ἀξίζουν
ἐν ♩ καὶ ἀφοῦ τὸ ♩ ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν, ἄρα καὶ τὰ 4 δέκατα
ἕκτα θὰ ἐκτελεσθοῦν εἰς μίαν κίνησιν. Ἡ ἀναλογία, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ
δέκατα ἕκτα ἐν σχέσει μὲ τὰ ὄγδοα καὶ τέταρτα καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐκτε-
λοῦνται, δεκνύονται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

Πίναξ

The musical notation consists of two systems of four staves each, labeled α, β, γ, and δ. The first system is in 2/4 time. Staff α has a single quarter note. Staff β has a quarter note followed by a dotted quarter note. Staff γ has a quarter note followed by a dotted quarter note. Staff δ has a quarter note followed by a dotted quarter note. The second system is in 2/4 time. Staff α has a quarter note followed by a dotted quarter note. Staff β has a quarter note followed by a dotted quarter note. Staff γ has a quarter note followed by a dotted quarter note. Staff δ has a quarter note followed by a dotted quarter note.

Άσκήσεις

67

Musical exercise 67 is written in 2/4 time. It consists of four staves. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The music features a continuous eighth-note pattern in the right hand and a corresponding eighth-note pattern in the left hand, with some rests and ties.

68

Musical exercise 68 is written in 2/4 time. It consists of four staves. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The music features a continuous eighth-note pattern in the right hand and a corresponding eighth-note pattern in the left hand, with some rests and ties.

69

Musical exercise 69 is written in 3/4 time. It consists of three staves. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The music features a continuous eighth-note pattern in the right hand and a corresponding eighth-note pattern in the left hand, with some rests and ties.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 70 βλέπομεν, ὅτι, ἐὰν ἐκ τῶν δύο ὀγδόων μιᾶς κινήσεως ὑποδιαιρέσωμεν τὸ δεύτερον εἰς δέκατα ἕκτα, ἢ κινήσεις θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν ♩ καὶ δύο ♩ . Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τὰ δύο ♩ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν θέσιν τοῦ δευτέρου ὀγδοῦ τῆς κινήσεως.

Ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχᾶς τὴν 1^{ην} σειρὰν καὶ κατόπιν τὴν 2^{ην}

Ἐφαρμογή

Μετά την άσκηση ταύτην ἐπιτελείται τὸ ὑπ' ἀριθ. 43 ᾠσμα ἐκ τῆς συλλογῆς «Ἀπέλλων» Ἀθ. Ἀργυροπούλου.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκῆσιν 72 βλέπομεν, ὅτι, ἐὰν ἐκ τῶν δύο ὀγδόων μιᾶς κινήσεως ὑποδιαϊρέσωμεν τὸ πρῶτον εἰς δέκατα ἕκτα, ἡ κίνησις θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο καὶ ἓν Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τὰ δύο ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου ὀγδοῦ τῆς κινήσεως.

Ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν 1^η σειράν καὶ κατόπιν τὴν 2^α.

Ἐφαρμογὴ

74

The image shows a musical score for 11 staves. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together, with various rests and slurs. The notation is typical of a piano or guitar accompaniment. The score is arranged in a single column, with each staff on a separate line.

Παρεστιγμένα ὄγδοα

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 75 ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχᾶς τὸ α' πεντάγραμμον. Κατόπιν ἐκτελοῦμεν τὸ β', ὅπου ἐνοῦται τὸ ῥεκάστης κινήσεως μετὰ τὸ ἐπόμενον ῥε δια μιᾶς συζεύξεως.

Ἄφου ἀσκηθῶμεν καλῶς εἰς τὸ β' τοῦτο πεντάγραμμον, προχωροῦμεν εἰς τὸ γ', τοῦ ὁποίου ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ β' πενταγράμμου, καθόσον $\text{ῥ} \text{ῥ} = \text{ῥ}$.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἑκάστη κίνησις ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐν ὄγδοον παρεστιγμένον καὶ ἑν δέκατον ἕκτον.

75 α.

76

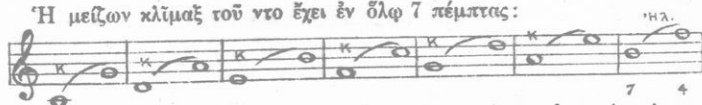
Ἐνταῦθα ἐκτελεῖται τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 ἄσμα ἐκ τῆς «συλλογῆς Γ. Χωροφᾶ» καὶ 4 ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννης».

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΣ

Διάστημα πέμπτης ἢ ἀπλῶς πέμπτη ὀνομάζεται τὸ διάστημα, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει πέντε φθόγγους.

Π.χ. τὸ διάστημα ντο—σολ εἶναι πέμπτη, διότι ἀπὸ τὸ ντο ἕως τὸ σολ περιλαμβάνονται πέντε φθόγγοι ντο — ρε — μι — φα — σολ

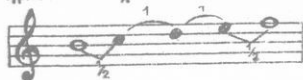
Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει ἐν ὄλῳ 7 πέμπτας :

Αἱ πέμπται αὐταὶ δὲν εἶναι ὅλαι ὅμοιαι. Διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον. Ἄλλαι μὲν περιέχουν 3 τόνους καὶ 1 ἡμιτόνιον π.χ.

ἄλλαι δὲ 2 τόνους καὶ 2 ἡμιτόνια π.χ.

Ἡ πέμπτη, ἣτις περιέχει 3 τόν. καὶ 1 ἡμιτ., ὀνομάζεται καθαρά.

Ἡ πέμπτη, ἣτις περιέχει 2 τόν. καὶ 2 ἡμιτ., ὀνομάζεται ἡλαττωμένη.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 6 καθαρὰς πέμπτας ντο-σολ, ρε-λα, μι-σι, φα-ντο, σολ-ρε, λα-μι καὶ μίαν ἡλαττωμένην σι-φα.

Ἡ ἡλαττωμένη πέμπτη σχηματίζεται μεταξύ 7^{ης} καὶ 4^{ης} βαθμίδος, αἱ δὲ καθαρὰὶ μεταξύ τῶν ὑπολοίπων βαθμίδων.

Τὰς καθαρὰς σημειοῦμεν μὲ τὸ Κ καὶ τὴν ἡλαττωμένην μὲ τὸ Ἡλ.

Σημειώσεις. Ἴνα διακρίνῃ εὐκόλως ὁ μαθητὴς τὸ εἶδος πάσης φυσικῆς πέμπτης, ὀφείλει νὰ ἀπομνημονεύσῃ μόνον τὴν ἡλαττωμένην πέμπτην σι-φα. Πᾶσα ἄλλη πλὴν αὐτῆς εἶναι καθαρά.

Ἀσκήσεις

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 77 ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν 1^{ην} σειρὰν, κατόπιν τὴν 2^{αν}, κατόπιν τὴν 3^{ην} καὶ τέλος τὴν 4^{ην}

Καὶ εἰς μὲν τὴν 1^{ην} σειρὰν ἀσχοῦμεθα εἰς πέμπτας μὲ τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους, κατὰ διαστήματα δηλαδὴ δευτέρας, εἰς τὴν 2^{αν} σειρὰν κατὰ διαστήματα τρίτης, εἰς τὴν 3^{ην} σειρὰν ἐπίσης κατὰ τρίτας καὶ τέλος εἰς τὴν 4^{ην} ἐκτελοῦμεν ἀπ' εὐθείας πέμπτας χωρὶς τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους.

77 α.

System 1 of a musical score for four voices (α, β, γ, δ). The staves are arranged vertically. Voice α (Soprano) has a melodic line with eighth and sixteenth notes. Voice β (Alto) has a line of quarter notes. Voice γ (Tenor) has a line of quarter notes. Voice δ (Bass) has a line of quarter notes.

System 2 of the musical score. The vocal parts continue with similar rhythmic patterns. Voice α has more complex rhythmic figures, while β, γ, and δ remain primarily quarter notes.

System 3 of the musical score. The vocal parts continue. Voice α has a more active line with eighth notes, while the other voices continue with quarter notes.

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ ἐκτελεσθοῦν τὰ ὑπ' ἀριθ. 29 καὶ 30 ζῶματα ἀπὸ τὰ «Ἀηδονία» πρὸς ἐφαρμογὴν διαστημάτων 5^{ης}

78

79

80

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 81 γίνεται ἐπανάληψις ὄλων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν διαστημάτων δευτέρας, τρίτης, τετάρτης καὶ πέμπτης.

81

Μέτρον τριῶν ὀγδόων

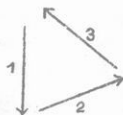
Τὸ μέτρον τῶν τριῶν ὀγδόων παρίσταται μετὸ κλάσμα $\frac{3}{8}$.

Ὁ ἀριθμητὴς 3 σημαίνει, ὅτι τὸ μέτρον ἔχει τρία ἴσα μέρη, ὃ δὲ παρονομαστὴς 8, ὅτι ἕκαστον ἐκ τῶν τριῶν ἴσων μερῶν ἀξίζει ἐν ♩ Ἐκτελεῖται εἰς

τρεις κινήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ 1^η διενθύνεται πρὸς τὰ κάτω, ἡ 2^α δεξιὰ καὶ ἡ 3^η ἄνω

Εἰς ἕκαστην ἐκτελοῦμεν ἀπὸ ἐν ♩

Ἡ πρώτη ὀνομαζέται **θέσις**, αἱ δὲ δύο ἄλλαι **ἄρσεις**.

Ὡς πρὸς τὸν τονισμόν τῶν μερῶν τὸ μὲν πρῶτον εἶναι **ἰσχυρόν**, τὰ δὲ δύο ἄλλα **ἀσθενῆ**.

Ἐάν τὰ δύο πρῶτα ὀγδοα συγχωνεύσωμεν εἰς ἐν φθογγόσημον, τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{8}$ θὰ

ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐν ♩ καὶ ἐν ♩

Ἐξ αὐτῶν τὸ μὲν ♩ θὰ ἐκτελέσωμεν εἰς τὴν 1^{ην} καὶ 2^{αν} κίνησιν, τὸ δὲ ♩ εἰς τὴν 3^{ην}

Ἐάν δὲ συγχωνεύσωμεν τὸ μὲ τὸ εἰς ἓν φθογγόσημον, τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{8}$ θὰ ἀποτελήται ἀπὸ ἓν παρασετιγμένον τέταρτον , ὅπερ θὰ ἐκτελεσθῇ καὶ εἰς τὰς τρεῖς κινήσεις τοῦ μέτρον

Ἐάν ἤδη ἕκαστον τῶν τριῶν ὀγδόων τοῦ μέτρον ὑποδιαρέσωμεν εἰς δύο ἴσα μέρη (=) , τότε τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{8}$ θὰ ἔχη τὴν ἑξῆς μορφήν :

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἰς ἑκάστην κίνησιν ἐκτελοῦμεν ἀπὸ δύο δέκατα ἕκτα.

Τὴν ἀναλογίαν τῶν ἀνωτέρω μέτρον καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν δεικνύει ὁ ἐπόμενος πίναξ.

Ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν 1^{ην} σειράν, κατόπιν τὴν 2^{αν}, κατόπιν τὴν 3^{ην} καὶ τέλος τὴν 4^{ην}.

Πίναξ

Ασκήσεις

82

Exercise 82 is a five-staff musical exercise in 3/8 time. The first staff begins with a treble clef and a 3/8 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes, with some rests. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff features a more complex rhythmic pattern with eighth notes and rests. The fourth and fifth staves complete the exercise with a final cadence.

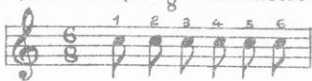
Μετά την άνωτέρω άσκησιν δυνάμεθα νά ἐκτελέσωμεν τό ὑπ' ἀριθ. 45
ἄσμα ἀπό τόν «'Απόλλωνα» πρὸς ἐφαρμογήν τοῦ μέτρου $\frac{3}{8}$.

83

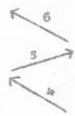
Exercise 83 is a six-staff musical exercise in 3/8 time. The first staff begins with a treble clef and a 3/8 time signature. The melody is more rhythmic, featuring eighth notes and rests. The second and third staves continue the melody with similar rhythmic patterns. The fourth and fifth staves complete the exercise with a final cadence.

Μέτρον ἕξ ὀγδόων

Τὸ μέτρον τῶν ἕξ ὀγδόων παρίσταται μετὰ τὸ κλάσμα $\frac{6}{8}$, τοῦ ὁποῖου ὁ ἀριθμητὴς 6 σημαίνει, ὅτι τὸ μέτρον ἔχει ἕξ ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς 8, ὅτι ἕκαστον μέρος ἀξίζει ἕν.

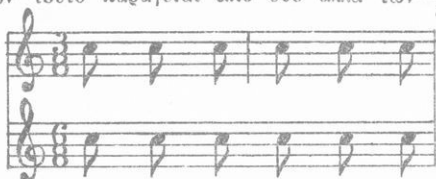

Ἐκτελεῖται εἰς ἕξ κινήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς πρώται διευθύνονται πρὸς τὰ κάτω, ἡ 4^η ἀριστερά, ἡ 5^η δεξιά καὶ ἡ 6^η ἄνω. Εἰς ἕκαστην κίνησιν ἐκτελοῦμεν ἀπὸ ἕν ὀγδοον.

Ὡς πρὸς τὸν τονισμόν τῶν μερῶν τὸ πρῶτον καὶ τέταρτον εἶναι ἰσχυρά, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἀσθενῆ.

Τὸ μέτρον τοῦτο παράγεται ἀπὸ δύο ἄλλα τῶν $\frac{3}{8}$.

Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται **σύνθετον** κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{8}$, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται **ἀπλοῦν**.

Ἄρα ὁ πίναξ, ὅστις ὑπάρχει εἰς τὸ μέτρον τῶν $\frac{3}{8}$, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐνταῦθα, ἐὰν ἐνώσωμεν τὰ μέτρα ἀνά δύο.

Ἀσκήσεις

ΡΥΘΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ἐκ τῶν ἀσκήσεων ἄλλαι μὲν ἐκτελοῦνται ταχύτερον, ἄλλαι δὲ βραδύτερον. Ἡ ταχύτης αὕτη ἢ ἡ βραδύτης, μεθ' ἧς ἐκτελεῖται μία ἀσκῆσις ἢ ἐν μουσικῶν τεμαχίων, ὀνομάζεται **ῥυθμικὴ ἀγωγή**.

Ἡ **ῥυθμικὴ ἀγωγή** σημειοῦται εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἀσκῆσεως ἄνωθεν τοῦ πρώτου πενταγράμμου.

Ὅταν εἶναι ταχεῖα, τίθεται ἡ λέξις **ταχεῖα** (*allegro*).

Ὅταν εἶναι βραδεῖα, τίθεται ἡ λέξις **βραδεῖα** (*andante*).

Ἡ ῥυθμικὴ ἀγωγή ἔχει σημασίαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μέτρου τῶν $\frac{6}{8}$. Ἐὰν μὲν εἶναι βραδεῖα, ἐκτελεῖται εἰς ἕξ κινήσεις, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω.

Ἐὰν δὲ εἶναι ταχεῖα, ἐκτελεῖται εἰς δύο κινήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν 1^η διευθύνεται πρὸς τὰ κάτω (θέσις), ἡ δὲ 2^α πρὸς τὰ ἄνω (ἄρσις).

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὕτην ἐκάστη κίνησις περιλαμβάνει ἄξιαν τριῶν ὀγδόων.

Ἀσκήσεις

Allegro.

Με τὸν ἴδιον τρόπον (*allegro*) δύνανται νὰ ἐκτελεσθοῦν καὶ αἱ ἐπ' ἀριθ. 84-86 ἀσκήσεις.

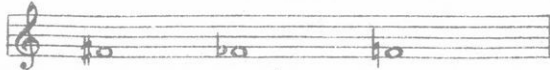
ΣΗΜΕΙΑ ΑΛΛΟΙΩΣΕΩΣ

Μέχρι τοῦδε ἠχολήθημεν μετὰ τοὺς φυσικοὺς φθόγγους. Οἱ φυσικοὶ ὅμως φθόγγοι δύνανται νὰ ἀλλοιωθοῦν, νὰ μεταβάλλουν δηλαδὴ ὀξύτητα.

Ἡ ὀξύτης τῶν φθόγγων μεταβάλλεται μετὰ ὀρισμένα σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται **σημεῖα ἀλλοιώσεως**.

Τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως εἶναι τρία, **δίσεις** \sharp **ὑφεις** \flat καὶ **ἀναίρεις** \natural .

Τίθενται ἔμπροσθεν τῶν φθογγοσήμων καὶ ἀπαγγέλλονται συγχρόνως μετὰ αὐτὰ π. χ.

φα δίσεις φα ὑφεις φα ἀναίρεις.

Οἱ φθόγγοι οὗτοι ὀνομάζονται **ἠλλοιωμένοι**.

ΔΙΣΙΣ \sharp

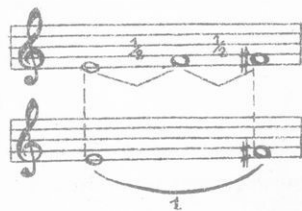
Ἡ \sharp ὀξύνει (ὑψώνει) τὸν φθόγγον κατὰ ἓν ἡμιτόνιον. Π.χ. εἰς τὸ φα θέσωμεν \sharp τότε τὸ φα δίσεις θὰ εἶναι ὀξύτερον (ὑψηλότερον) τοῦ φα φυσικοῦ κατὰ ἓν ἡμιτόνιον.*

Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ δίσεις μεταβάλλει τὴν ὀξύτητα ἐνὸς φθόγγου, θὰ μεταβάλλῃ ἐπομένως καὶ τὰς ἀποστάσεις μεταξὺ δύο φθόγγων.

Παράδειγμα 1^{ον}

Ἐστω ἡ ἀπόστασις μι—φα ἡμιτόνιον. Ἐὰν εἰς τὸν ὀξύτερον φθόγγον φα θέσωμεν δίσεις, προσθέτομεν ἄλλο ἓν ἡμιτόνιον πέραν τοῦ φα, τὸ φα—φα \sharp . Ἡ ἀπόστασις τότε μεγαλώνει καὶ προκύπτει ἡ μι—φα \sharp ἡ ὁποία εἶναι τόνος. Ἐπομένως τὸ ἡμιτόνιον μεταβάλλεται εἰς τόνον, ἐὰν ὀξύνωμεν, τὸν ὀξύτερον φθόγγον.

Ἄσκησις

Νὰ μεταβληθῇ τὸ ἡμιτόνιον σι—ντο εἰς τόνον,

* Τὸ ἡμιτόνιον φα—φα \sharp ὡς καὶ πᾶν ἄλλο σχηματιζόμενον μεταξὺ φθόγγων ἐχόντων τὸ αὐτὸ ὄνομα, λέγεται **χρωματικόν**.

Παράδειγμα 2^{ον}

Ἔστω ἡ ἀπόστασις φα—σολ τόνος.

Ἐάν εἰς τὸν βαρύτερον φθόγγον φα θέσωμεν \sharp , τότε τὸ φα δεύεται κατὰ ἓν ἡμιτόνιον, ἐπομένως προχωρεῖ καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ σολ. Ἀφαιρεῖ οὕτω ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν φα—σολ τὸ ἓν ἡμιτόνιον φα—φα \sharp , ὑπολείπεται ἐπομένως τὸ ἄλλο ἥμισυ τοῦ τόνου, ἥτοι ἡ ἀπόστασις φα \sharp —σολ ἡμιτόνιον*.

Ὡστε ὁ τόνος μεταβάλλεται εἰς ἡμιτόνιον, ἐάν δεύνημεν τὸν βαρύτερον φθόγγον.

Ἄσκησις

Νὰ μεταβληθοῦν οἱ τόνοι ντο—ρε, ρε—μι, σολ—λα, λα—σι εἰς ἡμιτόνια.

ΑΝΑΪΡΕΣΙΣ \sharp

Ὅταν φθόγγος τις ἔχη δίεσιν, θέλωμεν δὲ κατόπιν νὰ τοῦ τὴν ἀφαιρέσωμεν, θέτομεν τὴν \sharp .

Ὡστε ἡ ἀναίρεσις δὲν κáμνει τίποτε ἄλλο, παρά, ὡς καὶ ἡ λέξις της δηλοῖ, ἀναιρεῖ, δηλαδὴ καταργεῖ προϋπάρχουσαν δίεσιν, συνεπῶς ἐπαναφέρει τὸν φθόγγον εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν π.χ.

φα δίεσις φα ἀναίρεσις

Ὅταν λέγωμεν φα ἀναίρεσις, ἐννοοῦμεν φα φυσικόν. Ἐπομένως τὸ φα \sharp εἶναι βαρύτερον (χαμηλότερον) τοῦ φα \sharp κατὰ ἓν ἡμιτόνιον.

Ἐκ τούτου βλέπομεν, ὅτι ἡ ἀναίρεσις βαρύνει καθ' ἡμιτόνιον φθόγγον ἔχοντα δίεσιν.

Καὶ ἡ δίεσις καὶ ἡ ἀναίρεσις ἰσχύουν ἐντὸς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μέτρου

* Τὸ ἡμιτόνιον φα \sharp —σολ ὡς καὶ πᾶν ἄλλο σχηματιζόμενον μεταξύ φθόγγων ἔχόντων διάφορον ὄνομα, λέγεται διατονικόν.*

δι' ὅλους τοὺς φθόγγους τῆς αὐτῆς ὀξύτητος, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν π.χ.

Εἰς τὸ φα τῆς 4^{ης} κινήσεως ὑπονοεῖται διέσις, διότι εὐρίσκεται εἰς τὸ ἴδιον μέτρον, εἰς τὸ ὁποῖον προηγείται ἄλλο φα ἐν διέσει.

Εἰς τὸ φα τῆς 4^{ης} κινήσεως ἰσχύει ἡ ἀναίρεσις, διότι τὸ ἀμέσως προηγούμενον φα εἰς τὸ ἴδιον μέτρον εἶναι ἐν ἀναιρέσει.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 88 ἐκτελοῦμεν τὸν φθόγγον φα, φυσικὸν καὶ μὲ διέσιν.

88

A musical exercise consisting of eight staves of music in treble clef with a common time signature (C). The exercise is a melodic line for the note 'fa' (F4). The first staff begins with a whole note 'fa' with a diresis. The subsequent staves show the note moving through various intervals and positions, including some with diresis and some with accents, illustrating the natural and diresis forms of the note.

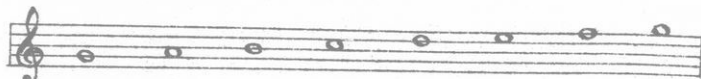
Ἐνταῦθα δύνανται νὰ ἐκτελεσθοῦν τὰ ὑπ' ἀριθ. 14 ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ» καὶ 40 ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννη» ᾄσματα, ὡς καὶ «ὁ Τριτάσιος» ἀπὸ «τὰ Χελιδόνια» Λαμπτελέτ, καὶ «ἡ Δέησις» καὶ «ὁ Τρινητὸς» ἀπὸ τὰ «Νέα Σχολικά Τραγούδια» Γ. Χωραφᾶ.

ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΚΑΙΜΑΚΕΣ ΜΕ ΔΙΕΣΕΙΣ

Κάμνοντες ἤδη χρῆσιν τῶν διέσεων δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ ἄλλας μείζονας κλίμακας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προτύπου φυσικῆς κλίμακος τοῦ ντο.

Μείζων κλίμαξ τοῦ Σολ

Ἵνα σχηματίσωμεν κλίμακα μὲ μίαν διέσιν, λαμβάνομεν ὡς βᾶσιν τὴν 5^{ην} βαθμίδα τῆς κλίμακος τοῦ ντο ἤτοι τὸν φθόγγον σολ. Κατόπιν σχηματίζομεν συνεχῆ διαδοχὴν ὀκτῶ φθόγγων.

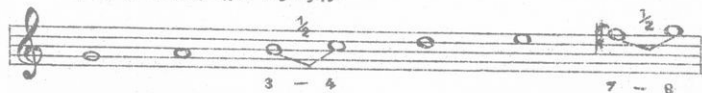

Ἡ οὕτω σχηματισθεῖσα κλίμαξ δὲν εἶναι μείζων, ἔχει δὲ δύο ἐλαττώματα, καθόσον

α) μεταξύ 6^{ης} — 7^{ης} ὑπάρχει ἡμιτόνιον, ὅπερ δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὰς βαθμίδας αὐτὰς τῆς μείζονος κλίμακος.

β) μεταξύ 7^{ης} — 8^{ης} βαθμίδος ὑπάρχει τόνος, ὅστις ἐπίσης δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὰς βαθμίδας αὐτάς.

Ἵνα διορθωθοῦν τὰ δύο ταῦτα ἄτοπα, πρέπει νὰ θέσωμεν μίαν διέσιν εἰς τὸ φα. Τότε ἡ μεταξύ 6^{ης} — 7^{ης} βαθμίδος ἀπόστασις γίνεται τόνος μι-φα καὶ ἡ μεταξύ 7^{ης} — 8^{ης} βαθμίδος ἀπόστασις γίνεται ἡμιτόνιον φα — σολ. Ὅλη δὲ ἡ κλίμαξ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τώρα ἡ κλίμαξ αὕτη εἶναι μείζων διότι προχωρεῖ ὡς πρὸς τοὺς τόνους καὶ ἡμιτόνια, ὅπως καὶ ἡ κλίμαξ τοῦ ντο.

Ὅταν μία ἀσκήσις ἔχῃ γραφῆ εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ, διὰ νὰ μὴ θέτωμεν εἰς ὅλα τὰ φα τῆς ἀσκήσεως ταύτης διέσιν καὶ ἐπιφορτίζομεν οὕτω τὴν μουσικὴν γραφὴν, δυνάμεθα νὰ θέσωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου μετὰ τὸν γνώμονα μίαν διέσιν εἰς τὴν θέσιν τοῦ φα, οὕτω:

Ἡ διέσις αὕτη ἰσχύει δι' ὅλα τὰ φα τῆς ἀσκήσεως, ἐπομένως εἶναι περιττὸν νὰ τίθεται ἔμπροσθεν ἑνὸς ἐκάστου φα.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὕτην ἡ διέσις τοῦ φα, ἡ ὁποία τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πενταγράμμου μετὰ τὸν γνώμονα, ὀνομάζεται ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος.

* Αἱ κλίμακες παρατιθέμεναι ὅλαι συνεχῶς, δὲν διδάσκονται ὅμως ὅλαι ὁμοῦ, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὸ εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος ἔργου παρατιθέμενον πρόγραμμα διδακτέας ὕλης.

Ὡστε ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σολ ἔχει ὀπλισμὸν φα δίεσιν.
Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ.

(Αἱ δεξιῖται τοῦ ρε φωναὶ ἐκτελοῦνται ἀπὸ τὰς παιδικὰς φωνὰς μὲ κεφαλικὴν φωνήν).

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κλίμακος τοῦ σολ δύνανται νὰ διδαχθοῦν τὰ ὑπ ἀριθ. 3, 54 καὶ 55 ᾄσματα ἐκ τῆς συλλογῆς «Ἀηδόνια», 33 ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος», 4 ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ» καὶ 42, 53, 54 ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννη», ἅτινα ὅλα ἔχουν γραφῆ εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα.

Ἐνταῦθα ἀρχεῖται ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀσκήσεως 102 (σελίς 69).

Γενικῶς μετὰ τὴν ἐκμάθησιν ἐκάστης κλίμακος καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀσκήσιν 102 καὶ ἐκτελοῦμεν αὐτὴν μὲ τὴν ἀντίστοιχον κατάληξιν τῆς κλίμακος, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα.

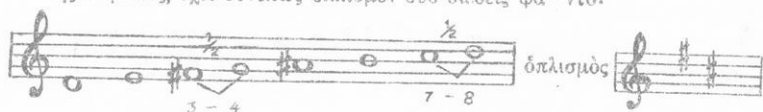
Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 89 ἐκτελοῦμεν τὴν δίεσιν τοῦ ντο, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὴν ἀπόστασιν σι—ντο ἡμιτόνιον εἰς σι—ντο \sharp τόνον καὶ τὸν τόνον ντο—ρε εἰς ἡμιτόνιον ντο \sharp —ρε.

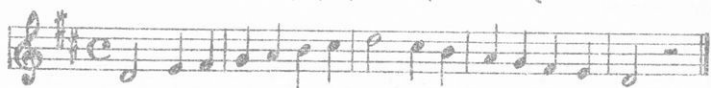
Μείζων κλίμαξ τοῦ Ρε

Ἐπὶ τῆς μεταβολῆς τῶν δύο ἀνωτέρω ἀποστάσεων στηριζόμενοι σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ρε, τῆς ὁποίας ἡ βᾶσις ρε εἶναι ἡ πέμπτη βαθμὶς τῆς προηγουμένης κλίμακος τοῦ σολ.

Ἡ κλίμαξ τοῦ ρε, ὡς καὶ πᾶσα νέα, διατηρεῖ τὴν διέσιν τῆς προηγουμένης κλίμακος, ἔχει συνεπῶς ὄπλισμόν δύο διέσεις φα—ντο.

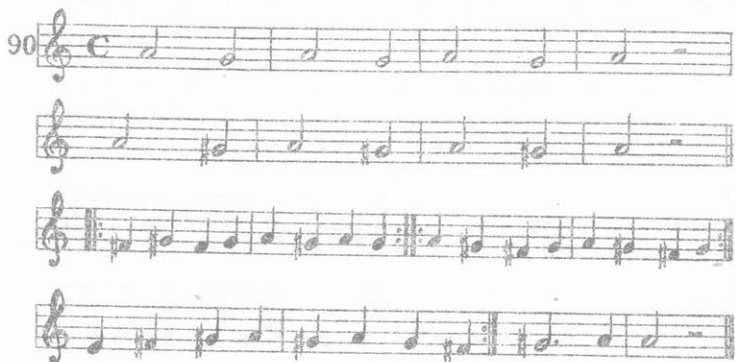
Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ρε :

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ ἐκτελεσθοῦν τὰ εἰς τὴν κλίμακα τοῦ ρε ἀνήκοντα ἄσματα ὑπ' ἀριθ. 2 ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ» 1 καὶ 7 καὶ ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια» ὡς καὶ ἡ «Ἀνοιξίς» ἀπὸ τὰ «Νέα σχολικὰ τραγούδια» Γ. Χωραφᾶ.

Μετὰ ταῦτα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὴν ἄσκησιν 102.

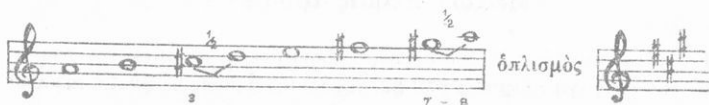
Εἰς τὴν ἄσκησιν 90 ἐκτελοῦμεν τὴν διέσιν τοῦ σολ, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον σολ—λα εἰς ἡμιτόνιον σολ #—λα.

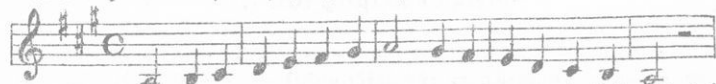
Μείζων κλίμαξ τοῦ λα

Ἐπὶ τῆς μεταβολῆς τῆς ἀνωτέρω ἀποστάσεως στηριζόμενοι σχηματίζομεν τὴν κατωτέρω μείζονα κλίμακα τοῦ λα, ἡ ὁποία ἔχει ὄπλισμόν τρεῖς διέσεις φα—ντο—σολ.

Καὶ τῆς κλίμακος ταύτης, ὡς καὶ γενικῶς πάσης νέας, βᾶσις εἶναι ἡ 5^η βαθμὶς τῆς προηγουμένης.

Κατωτέρω εκτελούμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ λα.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κλίμακος τοῦ λα δύναται νὰ διδαχθῇ τὸ ὕψ. ἀριθ. 41 ᾠσμα ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια».

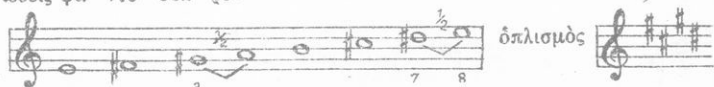
Μετὰ ταῦτα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὴν ἄσκησιν 102.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 91 ἐκτελούμεν τὴν δίεσιν τοῦ φθόγγου ρε, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον ρε-μι εἰς ἡμιτόνιον ρε # -μι.

Μείζων κλίμαξ τοῦ Μι

Κάμνοντες ἤδη χρῆσιν τῆς δίεσεως τοῦ ρε καὶ τῶν μέλοι τοῦδε τριῶν γνωστῶν σηματοῖζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ μι, ἣτις ἔχει ὄπισμόν 4 δίεσεις φα-ντο-σολ-ρε.

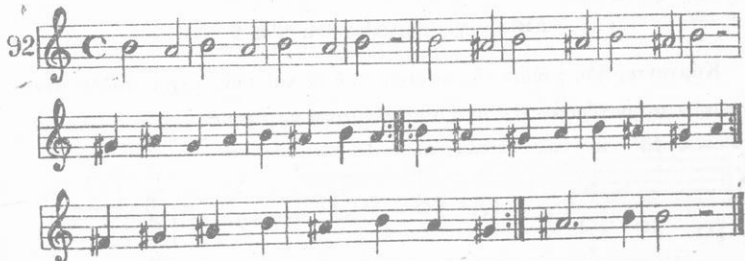

Κατωτέρω ἐκτελούμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ μι.

Μετὰ ταῦτα ἐκτελούμεν τὴν ἄσκησιν 102 εἰς τὴν κλίμακα τοῦ μι.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 92 ἐκτελούμεν τὴν δίεσιν τοῦ λα, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον λα-σι εἰς ἡμιτόνιον λα # -σι.

Μείζων κλίμαξ τοῦ Σι

Κάμνοντες ἤδη χοῆσιν τῆς διέσεως τοῦ λα καὶ τῶν μέχρι τοῦδε τεσσαρῶν γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σι, ἣτις ἔχει ὀπλισμὸν 5 διέσεις φα—ντο—σολ—ρε—λα.

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σι.

Μετὰ ταῦτα ἐκτελοῦμεν τὴν ἄσκησιν 102 εἰς τὴν κλίμακα τοῦ σι.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 93 ἐκτελοῦμεν τὴν διέσιν μι διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον μι—φα # εἰς ἡμιτόνιον μι # —φα# .

93

Μείζων κλίμαξ τοῦ Φα

Κάμνοντες ἤδη χοῆσιν τῆς διέσεως τοῦ μι καὶ τῶν μέχρι τοῦδε πέντε γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ φα #, ἣτις ἔχει ὀπλισμὸν 6 διέσεις φα—ντο—σολ—ρε—λα—μι.

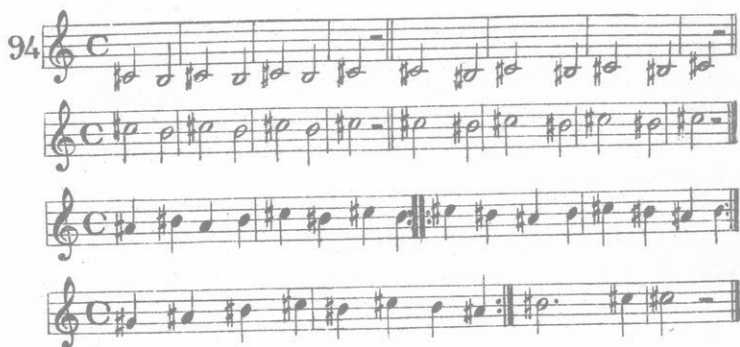

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ Φα #

Μετὰ ταῦτα ἐκτελοῦμεν τὴν ἀσκήσιν 102 εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 94 ἐκτελοῦμεν τὴν διέσιν τοῦ σι, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον σι-ντο # εἰς ἡμιτόνιον σι #-ντο #

Μείζων κλίμαξ τοῦ Ντο

Κάμνοντες ἤδη χοῆσιν τῆς διέσεως τοῦ σι καὶ τῶν μέχρι τοῦδε 6 γνωσῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο #, ἣτις ἔχει ὄπλισμόν 7 διέσεις, ἦτοι ὅλους τοὺς φθόγγους ἐν διέσει φα-ντο-σολ-ρε-λα-μι-σι.

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο #

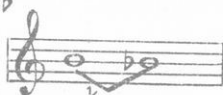
Μετὰ ταῦτα ἐκτελοῦμεν εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα τὴν ἀσκήσιν 102.

ΥΦΕΣΙΣ \flat

Ἡ \flat βαρύνει (χαμηλώνει) τὸν φθόγγον κατὰ ἓν ἡμιτόνιον π. χ. ἐὰν εἰς τὸ σι θέσωμεν ὕφεις, τότε τὸ σι ὕφεις θὰ εἶναι βαρύτερον (χαμηλότερον) τοῦ σι φυσικοῦ κατὰ ἓν ἡμιτόνιον. Ὡστε μεταξύ σι—σι \flat ὑπάρχει ἀπόστασις ἴση πρὸς ἓν ἡμιτόνιον.

Καὶ ἡ ὕφεις καταργεῖται διὰ τῆς ἀναιρέσεως.

Ἐποὶ λοιπὸν ἡ \flat μεταβάλλει τὴν ὀξύτητα ἐνὸς φθόγγου, θὰ μεταβάλλῃ ἐπομένως καὶ τὰς ἀποστάσεις μεταξύ δύο φθόγγων.

Παράδειγμα 1^{ον}

Ἐστω ἡ ἀπόστασις σι—ντο ἡμιτόνιον. Ἐὰν εἰς τὸν βαρύτερον φθόγγον σι θέσωμεν ὕφεις, τότε τὸ σι βαρύνεται (χαμηλώνει) κατὰ ἓν ἡμιτόνιον, ἡ ἀπόστασις μεγαλώνει, διότι προστίθεται τὸ ἡμιτόνιον σι \flat —σι \natural καὶ οὕτω προκύπτει ἡ ἀπόστασις σι \flat —ντο, ἥτις εἶναι τόνος.

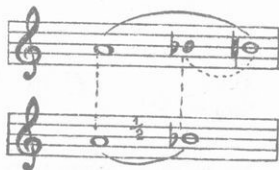
Ἐπομένως τὸ ἡμιτόνιον μεταβάλλεται εἰς τόνον καὶ διὰ τῆς ὕφέσεως, ἐὰν βαρύνωμεν τὸν βαρύτερον φθόγγον.

Ἐσκησις

Νὰ μεταβληθῇ τὸ ἡμιτόνιον μι—φα εἰς τόνον διὰ τῆς ὕφέσεως.

Παράδειγμα 2^{ον}

Ἐστω ὁ τόνος λα—σι. Ἐὰν εἰς τὸν ὀξύτερον φθόγγον σι θέσωμεν ὕφεις, τὸ σι βαρύνεται κατὰ ἓν ἡμιτόνιον καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ λα. Ἀφαιρεῖ οὕτω τὸ ἓν ἡμιτόνιον σι \flat —σι \natural ὑπολείπεται δὲ τὸ ἕτερον ἡμισὺν τοῦ τόνου λα—σι \flat ἡμιτόνιον.

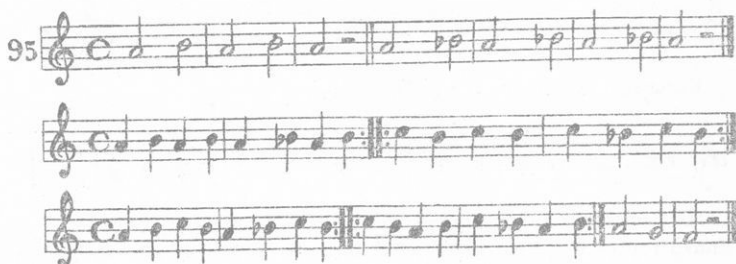

Ὡστε ὁ τόνος μεταβάλλεται εἰς ἡμιτόνιον καὶ διὰ τῆς ὕφέσεως, ἐὰν βαρύνωμεν τὸν ὀξύτερον φθόγγον.

Ἐσκησις

Νὰ μεταβληθοῦν οἱ τόνοι ντο—ρε, ρε—μι, σολ—λα, λα—σι εἰς ἡμιτόνια διὰ τῆς ὕφέσεως.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 95, ἐκτελοῦμεν τὸν φθόγγον σι με ὕφρσιν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ τόνος λα—σι μεταβάλλεται εἰς ἡμιτόνιον λα—σι \flat .

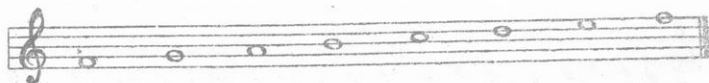
Ἐνταῦθα δύναται νὰ διδαχθῇ τὸ ὑπ' ἀριθ. 31 ἔσμα ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια».

ΜΕΙΖΩΝΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΜΕ ΥΦΕΣΕΙΣ

Κάμνοντες χοῦσιν τῶν ὑφέσεων δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἄλλας 7 μεζῶνας κλίμακας, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῆς προτύπου φυσικῆς κλίμακος τοῦ ντο.

Μεζῶν κλίμαξ τοῦ Φα

Ἴνα σχηματίσωμεν μεζῶνα κλίμακα με μίαν ὕφρσιν, λαμβάνομεν ὡς βάση τὴν 4^η βαθμίδα τῆς κλίμακος τοῦ ντο, ἥτοι τὸν φθόγγον φα. Κατόπιν σχηματίζομεν συνεχῆ διαδοχὴν ὀκτῶ φθόγγων.

Ἡ οὕτω σχηματισθεῖσα κλίμαξ δὲν εἶναι μεζῶν, ἔχει δύο ἐλαττώματα καθόσον

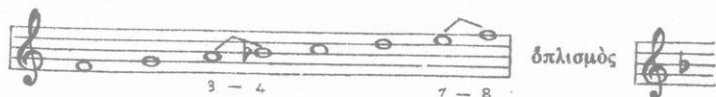
1) μεταξύ 3^{ης} — 4^{ης} βαθμίδος ἡ ἀπόστασις λα—σι εἶναι τόνος, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἐκεῖ ἡμιτόνιον.

2) μεταξύ 4^{ης} — 5^{ης} βαθμίδος ἡ ἀπόστασις σι—ντο εἶναι ἡμιτόνιον, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἐκεῖ τόνος.

Ἴνα γίνῃ μεζῶν ἡ ἀνωτέρω κλίμαξ, πρέπει νὰ διορθωθοῦν αἱ δύο αὐταὶ ἀποστάσεις.

Τοῦτο ἐπιτυγχάνομεν, ἐὰν θέσωμεν μίαν ὕφρσιν εἰς τὸ σι. Τότε ἡ μεταξύ 3^{ης} — 4^{ης} βαθμίδος ἀπόστασις γίνεται ἡμιτόνιον λα—σι \flat καὶ ἡ μεταξύ 4^{ης} — 5^{ης} βαθμίδος ἀπόστασις γίνεται τόνος σι \flat —ντο.

Ἡ οὕτω σχηματισθεῖσα κλίμαξ εἶναι ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ φα, ἣτις ἔχει ὀπλισμὸν μίαν ὕφασιν σι.

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ φα.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κλίμακος τοῦ φα, δύνανται νὰ διδαχθοῦν τὰ εἰς τὴν κλίμακα ταύτην ἀνήκοντα ἄσματα ὑπ' ἀριθ. 6, 7, 9, 35 ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννη», 15 καὶ 29 ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ», 30, 31, 41, 42, 44, 48, 59, 61, 68, 88 καὶ 92 ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος», 28 ἐκ τοῦ «Ὁρφέως» Ἀργυροπούλου, 11 καὶ 14 ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια», «Τοῦ σκύλου ἡ οὐρά», ἀπὸ τὰ «Χελιδόνια» καὶ τὰ «Χριστούγεννα» ἀπὸ τὰ «Νέα σχολικὰ τραγούδια» Γ. Χωραφᾶ.

Μετὰ ταῦτα ἐκτελοῦμεν εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα τὴν ἄσκησιν 102.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 96 ἐκτελοῦμεν τὴν ὕφασιν τοῦ μι, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον ρε—μι εἰς ἡμιτόνιον ρε—μι \flat

Μείζων κλίμαξ τοῦ Σι \flat

Κάμνοντες χρῆσιν τῆς ὑφέσεως τοῦ μι καὶ τῆς ἤδη γνωστῆς τοῦ σι σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σι \flat , ἣτις ἔχει ὀπλισμὸν δύο ὑφέσεις σι—μι.

Ἡ κλίμαξ αὕτη, ὡς καὶ πᾶσα νέα ἔχει βάσιν τὴν 4^η βαθμίδα τῆς προηγουμένης.

Κατωτέρω εκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σι β

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ εκτελεσθοῦν τὰ ὑπ' ἀριθ. 17, 23, 33 ᾄσματα ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννη», 47 καὶ 55 ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος», 3 ἐκ τοῦ «Ὀρφῆως», 10 καὶ 14 ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια» καὶ τὰ «Σύννεφα» ἀπὸ τὰ «Νέα σχολικὰ τραγούδια» Γ. Χωραφᾶ.

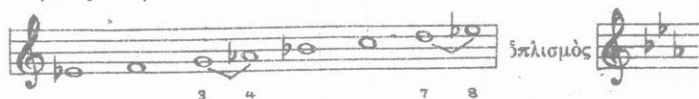
Μετὰ ταῦτα εκτελοῦμεν εἰς τὴν κλίμακα ταύτην καὶ τὴν ἀσκήσιν 102.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 97 εκτελοῦμεν τὴν ὑφεσιν τοῦ λα, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον σολ—λα εἰς ἡμιτόνιον σολ—λα β .

Μείζων κλίμαξ τοῦ Μι β

Κάμνοντες ἤδη χοῆσιν τῆς ὑφέσεως τοῦ μι καὶ τῶν μέχρι τοῦδε δύο γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ μι β, ἥτις ἔχει ὀκταήμερον 3 ὑφέσεις σι—μι—λα.

Κατωτέρω εκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ μι β .

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ εκτελεσθοῦν τὰ ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 22 ᾄσματα ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ», 35, 54, 69, 72 ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος», 27 ἐκ τοῦ «Ὀρφῆως», 2 καὶ 42 ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια», τὸ «Ρυάκι» ἀπὸ τὰ «Χελιδόνια» καὶ ἡ «Ἐφοδος» ἀπὸ τὰ «Νέα σχολικὰ τραγούδια» Γ. Χωραφᾶ.

Μετὰ ταῦτα εκτελοῦμεν τὴν ἀσκήσιν 102 εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 98 ἐκτελοῦμεν τὴν ὕφεσιν τοῦ ρε, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον ντο—ρε εἰς ἡμιτόνιον ντο—ρε *b*

98

Μείζων κλίμαξ τοῦ Λα *b*

Κάμνοντες ἤδη χρῆσιν τῆς ὑφέσεως τοῦ ρε καὶ τῶν μέχρι τοῦδε 3 γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ λα *b*, ἣτις ἔχει ὄπισμόν 4 ὑφέσεις σι—μι—λα—ρε.

ὄπισμοὺς

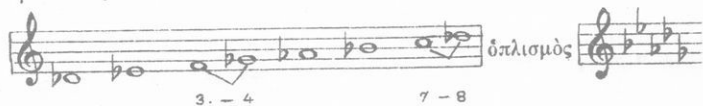
Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ λα *b*, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀσκήσεως 102.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 99 ἐκτελοῦμεν τὴν ὕφεσιν τοῦ σολ, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον φα—σολ εἰς ἡμιτόνιον φα—σολ *b*

99

Μείζων κλίμαξ τοῦ Ρε β

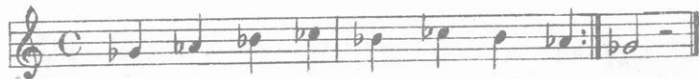
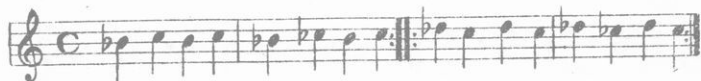
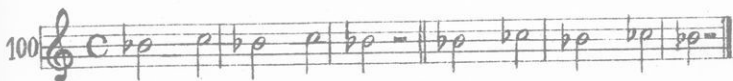
Κάμνοντες χρῆσιν τῆς ὑφέσεως σολ καὶ τῶν 4 μέχρι τοῦδε γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ρε β, ἥτις ἔχει ὀπλισμὸν 5 ὑφέσεις σι-μι-λα-ρε-σολ.

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν κλίμακα τοῦ ρε β, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀσκήσεως 102.

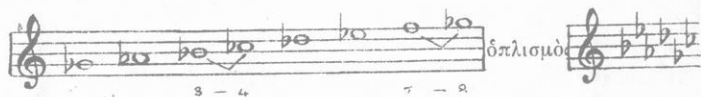

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 100 ἐκτελοῦμεν τὴν ὑφασιν τοῦ ντο, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον σι β -ντο εἰς ἡμιτόνιον σι β -ντο β

Μείζων κλίμαξ τοῦ Σολ β

Κάμνοντες ἤδη χρῆσιν τῆς ὑφέσεως ντο καὶ τῶν μέχρι τοῦδε 5 γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ β, ἥτις ἔχει ὀπλισμὸν 6 ὑφέσεις σι-μι-λα-ρε-σολ-ντο.

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ β, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀσκήσεως 102.

(Οἱ ὀξύτεροι τοῦ ρε φθόγγου ἐκτελοῦνται ἀπὸ τὰς παιδικὰς φωνὰς μὲ κεφαλικὴν φωνήν).

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 101 ἐκτελοῦμεν τὴν ὑφέσιν τοῦ φα, διὰ τῆς ὁποίας μετατρέπομεν τὸν τόνον μι β - φα, εἰς ἡμιτονιον μι β - φα β

101

Μεῖζων κλίμαξ τοῦ Ντο β

Κάμνοντες ἤδη χρῆσιν τῆς ὑφέσεως τοῦ φα καὶ τῶν μέχρι τοῦδε 6 γνωστῶν σχηματίζομεν τὴν μεῖζονα κλίμακα τοῦ ντο β, ἡ ὁποία ἔχει ὄπισθον 7 ὑφέσεις, ἤτοι ὅλους τοὺς φθόγγους ἐν ὑφέσει: σι-μι-λα-ρε-σολ-ντο-φα.

Κατωτέρω ἐκτελοῦμεν τὴν μεῖζονα κλίμακα τοῦ ντο β, μεθ' ἣν θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀσκήσεως 102.

Ἡ ἐπομένη ἀσκήσις 102 α—δ περιλαμβάνουσα διαστήματα δευτέρας (α), τρίτης (β), τετάρτης (γ) καὶ πέμπτης (δ) θὰ ἐκτελεσθῇ εἰς ὅλας τὰς κλίμακας διαδοχικῶς.

Αἱ ἀντίστοιχοι καταλήξεις φαίνονται εἰς τὸν πίνακα, ὅστις ἀκολουθεῖ, θὰ μεταβαίνομεν δὲ εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ σημείου ♯ τῆς ἀσκήσεως.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως θὰ προηγήται πάντοτε ἡ κλίμαξ, εἰς τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀσκήσις.

102 α.

β.

γ.

δ.

Πίναξ ἐμφαίνων τὰς καταλήξεις ὄλων τῶν κλιμάκων

ΑΡΠΙΣΜΟΙ ΤΡΙΦΩΝΟΙ

Τρίφωνος άρπισμός είναι ή διαδοχική εκτέλεσις τριών φθόγγων άπεχόντων κατά τρίτας π. χ. ντο—μι—σολ, ρε—φα—λα κλπ.

Αί έπόμεναι άσκήσεις 103 και 104 θά εκτελεσθούν εις ύλας τας κλίμακας, ώς ή προηγουμένη 102, με τον αυτόν πίνακα καταλήξεων, εις όν θά μεταβαίνωμεν άπό του σημείου ♯ .

103

104

ΤΡΙΗΧΑ.

Τρίηχον γενικῶς εἶναι τρία φθογγόσημα τῆς αὐτῆς ἀξίας, τὰ ὅποια ἰσοδυναμοῦν μὲ ἓν φθογγόσημον τῆς ἀμέσως ἀνωτέρας ἀξίας.

Σημειοῦται δὲ μὲ τὸν ἀριθμὸν 3 ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν φθογγόσημων μετὰ μιᾶς καμπύλης γραμμῆς ἢ καὶ ἄνευ αὐτῆς.

Ἐναλόγως δὲ τῆς ἀξίας ἑνὸς ἐκάστου τῶν τριῶν φθογγόσημων τοῦ τριήχου λαμβάνει τὸ ὄνομα δλόκληρον τὸ τρίηχον.

Οὕτω ἔχομεν :

Τρίηχον ἡμίσεων.		
> τετάρτων		
> ὀγδόων		
> δεκάτων ἕκτων		κλπ.

Ἐκ τῶν τριῶν φθογγόσημων τοῦ τριήχου τονίζεται περισσότερο τὸ πρῶτον.

Τρίηχον ὀγδόων

Τρίηχον ὀγδόων εἶναι, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, τρία ὀγδοα, τὰ ὅποια ἰσοδυναμοῦν μὲ ἓν ρ

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τὰ τρία ὀγδοα τοῦ τριήχου, ἀφοῦ ἰσοδυναμοῦν μὲ ἓν ρ, θὰ ἀνήκουν εἰς μίαν κίνησιν.

Ἀσκήσεις

105

106

107

Τέλος.

Ἐξ ἀρχῆς.

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ ἐκτελεσθοῦν πρὸς ἐφαρμογὴν τριήχων τὰ ὑπ' ἀριθ. 32 καὶ 53 ἕξματα ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια», 11 καὶ 17 ἐκ τοῦ «Ὀρφέως» καὶ 18 ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννη».

Κατωτέρω ἀσκούμεθα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν παρεστιγμένων ὄγδωκ ἐν μέτρον $\frac{3}{8}$.

Ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν 1^{ην} σειρὰν τῆς ἀσκήσεως 108, κατόπιν τὴν 2^{αν} καὶ τέλος τὴν 3^{ην}, τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ἀκριβῶς ὁμοία μετὰ τὴν τῆς 2^{ας} σειρᾶς, καθόσον . Διαφέρει μόνον ὁ τρόπος γραφῆς.

Ἐκ τῆς ἀσκήσεως ταύτης βλέπομεν, ὅτι εἰς μέτρον $\frac{3}{8}$ τὸ παρεστιγμένον ὄγδωκ ἀξίζει μίαν κίνησιν δλόκληρον καὶ ἡμίσειαν ἀπὸ τὴν ἐπομένην.

Τρίηχον δεκάτων ἕκτων

Τρίηχον δεκάτων ἕκτων εἶναι τρία δέκατα ἕκτα ἰσοδυναμοῦντα μὲ ἕν ὄγδοον

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀνωτέρω τριήχου θὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰ 3 τοῦ τριήχου θὰ ἐκτελεσθοῦν εἰς τόσον χρόνον, εἰς ὅσον θὰ ἐξετελεῖτο τὸ Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκήσιν 109, ὅπου ἐκάστη κίνησις ἀξίζει ἕν ὄγδοον, τὸ τρίηχον δεκάτων ἕκτων θὰ ἐκτελεσθῇ εἰς μίαν κίνησιν, ἐφ' ὅσον

109

110

111 *Andante.*

Τέλος.

112 *Allegro*

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΚΤΗΣ

Διάστημα ἑκτῆς ἢ ἀπλῶς ἑκτῆ ὀνομάζεται τὸ διάστημα, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ἕξ φθόγγους Π. χ. τὸ διάστημα ντο-λα εἶναι ἑκτῆ, διότι ἀπὸ τὸ ντο ἕως τὸ λα περιλαμβάνονται ἕξ φθόγγοι ντο-ρε-μι-φα-σολ-λα.

Ἡ μετῶν κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 7 ἐν ὅλῳ ἑκτάς.

Αἱ ἑκταὶ αὐταὶ δὲν εἶναι ὅλαι ὅμοιαι, διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον.

* Ἄλλαι μὲν περιέχουν 4 τόνους καὶ 1 ἡμιτόνιον π. χ.

* Ἄλλαι δὲ περιέχουν 3 τόνους καὶ 2 ἡμιτόνια π. χ.

Ἡ ἕκτη, ἣτις περιέχει 4 τόνους καὶ ἓν ἡμιτόνιον ὀνομάζεται **μεγάλη**.

Ἡ ἕκτη, ἣτις περιέχει 3 τόνους καὶ 2 ἡμιτόνια, ὀνομάζεται **μικρά**.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο περιέχει 4 μεγάλας ἕκτας ντο—λα, ρε—σι, φα—ρε, σολ—μι καὶ 3 μικράς μι—ντο, λα—φα, σι—σολ.

Αἱ μικραὶ σχηματίζονται ἐπὶ τῆς 3^{ης}, 6^{ης} καὶ 7^{ης} βαθμίδος, αἱ δὲ μεγάλαι ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Τὰς μεγάλας σημειοῦμεν μὲ τὸ Μ., τὰς δὲ μικράς μὲ τὸ μ.

Σημειώσεις. Ὁ μαθητὴς, διὰ τὴν διακρίνην εὐκόλως τὸ εἶδος πάσης φυσικῆς ἕκτας, δύναται νὰ ἀπομνημονεύσῃ τὰς 3 μικράς μι—ντο, λα—φα, σι—σολ. Πᾶσα ἄλλη πλὴν αὐτῶν θὰ εἶναι μεγάλη.

Ἀσκήσεις

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 113 ἐκτελοῦμεν ἕκτας εἰς μὲν τὴν α' σειρὰν μὲ τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους, διὰ διαστημάτων δηλαδὴ δευτέρας, εἰς τὴν β' σειρὰν διὰ διαστημάτων τρίτης καὶ δευτέρας, εἰς τὴν γ' διὰ τρίτης καὶ τετάρτης, εἰς τὴν δ' διὰ τετάρτης καὶ τρίτης καὶ τέλος εἰς τὴν ε' σειρὰν ἐκτελοῦμεν ἀπ' εὐθείας ἕκτας.

Ἡ ἄσκησις αὕτη, ὡς καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα 114, θὰ ἐκτελεσθῇ εἰς ὅλας τὰς κλίμακας, αἱ καταλήξεις τῶν ὁποίων ὑπάρχουν εἰς τὸν μεταξὺ τῶν δύο ἀσκήσεων πίνακα, ὅπου θὰ μεταβαίνομεν ἀπὸ τοῦ σημείου **S**.

Ἐκάστην φορὰν θὰ προηγῆται ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀναλόγου κλίμακος.

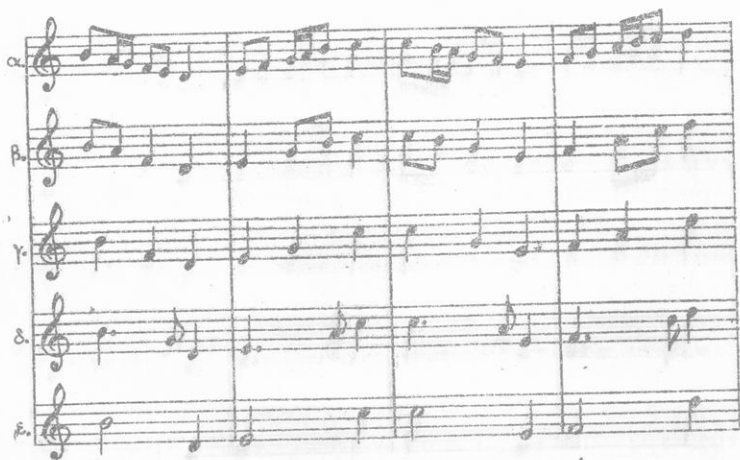
113

The musical score consists of five staves, labeled α, β, γ, δ, and ε from top to bottom. Each staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The notes are as follows:

- Staff α: A sequence of eighth notes: A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5, A5.
- Staff β: A sequence of eighth notes: A4, C5, E5, G5, A5.
- Staff γ: A sequence of eighth notes: A4, C5, E5, G5, A5.
- Staff δ: A sequence of eighth notes: A4, C5, E5, G5, A5.
- Staff ε: A sequence of eighth notes: A4, C5, E5, G5, A5.

System 1 of a musical score, consisting of five staves labeled α, β, γ, δ, and ε. Each staff contains musical notation in a single system. Staff α (treble clef) features a melodic line with eighth and sixteenth notes. Staff β (treble clef) has a similar melodic line. Staff γ (treble clef) contains a more rhythmic accompaniment. Staff δ (treble clef) and staff ε (treble clef) provide harmonic support with chords and single notes.

System 2 of the musical score, also consisting of five staves labeled α, β, γ, δ, and ε. The notation continues from the first system. Staff α shows a continuation of the melodic line with some sixteenth-note passages. Staff β follows a similar pattern. Staff γ maintains its rhythmic accompaniment. Staff δ and ε continue their harmonic roles.

α
β
γ
δ
ε

Πίναξ ἐμφαίνων τὰς καταλήξεις ὅλων τῶν κλιμάκων

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ διδαχθῶν τὰ ὑπ' ἀριθ. 6, 16, 25 ἄσματα ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ», 50 καὶ 52 ἐκ τῆς «συλλογῆς Κοντογιάννη» καὶ 49, 77, καὶ 87 ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος», εἰς τὰ ὅποια συναντῶμεν διαστήματα ἑκτῆς.

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΒΔΟΜΗΣ

Διάστημα ἑβδόμης ἢ ἀπλῶς ἑβδόμη ὀνομάζεται τὸ διάστημα, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει 6 φθόγους. Π.χ. τὸ διάστημα ντο—σι εἶναι ἑβδόμη, διότι ἀπὸ τὸ ντο ἕως τὸ σι περιλαμβάνονται ἑπτὰ φθόγγοι ντο—ρε—μι—φα—σολ—λα—σι.

Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 7 ἐν ὄλῳ ἐβδόμας.

Αἱ ἑβδομαὶ αὗται δὲν εἶναι ὅμοιαι. Διαφέρουν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον.

Ἄλλαι μὲν περιέχουν 5 τόνους καὶ 1 ἡμιτόνιον π. χ.

Ἄλλαι δὲ περιέχουν 4 τόνους καὶ 2 ἡμιτόνια π. χ.

Ἡ ἐβδόμη, ἣτις περιέχει 5 τόνους καὶ 1 ἡμιτόνιον, ὀνομάζεται **μεγάλη**.

Ἡ ἐβδόμη, ἣτις περιέχει 4 τόνους καὶ 2 ἡμιτόνια, ὀνομάζεται **μικρά**.

Ἡ μεῖζων κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει 2 μεγάλας ἐβδόμας ντο—σι, φα—μι καὶ 5 μικρὰς ρε—ντο, μι—ρε, σολ—φα, λα—σολ, σι—λα. Αἱ μὲν μεγάλαὶ σχηματίζονται ἐπὶ τῆς 1^{ης} καὶ 4^{ης} βαθμίδος τῆς κλίμακος, αἱ δὲ μικρὰὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Τὰς μεγάλας σημειοῦμεν μὲ τὸ M καὶ τὰς μικρὰς μὲ τὸ μ.

Σημειώσεις. Ἵνα διακρίνη ὁ μαθητὴς εὐκολώτερον τὸ εἶδος πάσης φυσικῆς ἐβδόμης, δύναται νὰ ἀπομνημονεύσῃ τὰς δύο μεγάλας ντο—σι, φα—μι. Πᾶσα ἄλλη πλὴν αὐτῶν θὰ εἶναι μικρά.

Ἄσκήσεις

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 115 ἐκτελοῦμεν ἐβδόμας εἰς μὲν τὴν 1^{ην} σειρὰν μὲ ὄλους τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους, διὰ διαστημάτων δηλαδὴ δευτέρας, εἰς τὴν 2^{αν} σειρὰν διὰ διαστημάτων τρίτης, εἰς τὴν 3^{ην} σειρὰν διὰ διαστημάτων τρίτης καὶ πέμπτης καὶ τέλος εἰς τὴν 4^{ην} σειρὰν ἀπ' εὐθείας ἐβδόμας χωρὶς ἐνδιαμέσους φθόγγους.

Ἡ ἄσκησις αὕτη δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς ὅλας τὰς κλίμακας.

Ὡς πίνακα καταλήξεων θὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν ἴδιον πίνακα, τοῦ μεταχειριζόμεθα καὶ εἰς τὴν ἄσκησιν 116 διὰ τὰ διαστήματα ὀγδόγηθὰ μεταβαίνομεν δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ σημείου **S**

Ἐκάστην φορὰν θὰ προηγῆται ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀναλόγου κλίμακος.

115α

α
β
γ
δ

This system contains four staves of music. The top staff (α) begins with a treble clef and a common time signature (C). It features a melodic line with eighth and sixteenth notes. The lower staves (β, γ, δ) provide harmonic support with various note values and rests.

α
β
γ
δ

This system continues the musical piece with four staves. The top staff (α) maintains the melodic line, while the lower staves (β, γ, δ) continue their harmonic accompaniment.

α
β
γ
δ

This system concludes the musical piece with four staves. The top staff (α) shows the final melodic phrases, and the lower staves (β, γ, δ) provide the final harmonic accompaniment.

Ἐνταῦθα δύνανται νὰ διδαχθῶν τὰ ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ 32 ἄσματα ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωροφᾶ» καὶ τὸ «Εὐλογημένο καράβι» ἀπὸ τὰ «Χελιδόνια», εἰς τὰ ὁποῖα ἀπαγτῶμεν διαστήματα ἑβδομῆς.

ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΟΓΔΟΣΗΣ

Διάστημα ὀγδόης ἢ ἀπλῶς ὀγδὴ ὀνομάζεται τὸ διάστημα, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει 8 φθόγγους*

π.χ. τὸ διάστημα ντο-ντο εἶναι ὀγδὴ, διότι ἀπὸ τὸ ντο ἕως τὸ ἄλλο ντο περιλαμβάνονται ἐν ὄλῳ 8 φθόγγοι ντο-ρε-μι-φα-σολ-λα-σι-ντο.

*Ἡ μέγιστον κλίμαξ τοῦ ντο ἔχει ἐν ὄλῳ 7 ὀγδῶς.

Αἱ ὀγδοαὶ αὗται εἶναι ὅλαι ὁμοίαι ἀναμεταξύ των. Περιέχουν 5 τόνους καὶ 2 ἡμιτόνια, ὀνομάζονται δὲ καθαραί.

Ἄσκησις

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 116 ἐκτελοῦμεν ὀγδῶς, εἰς μὲν τὴν 1^{ην} σειρὰν μὲ ὅλους τοὺς ἐνδιαμέσους φθόγγους, εἰς τὴν 2^{αν} διὰ διαστημάτων τρίτης καὶ τετάρτης, εἰς τὴν 3^{ην} διὰ διαστημάτων τρίτης καὶ ἕκτης καὶ τέλος εἰς τὴν 4^{ην} σειρὰν ἀπ' εὐθείας ὀγδῶς χωρὶς ἐνδιαμέσους φθόγγους.

Ἡ ἄσκησις αὕτη δύνανται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς ὅλας τὰς κλίμακας, αἱ καταλήξεις τῶν ὁποίων ὑπάρχουν εἰς τὸν πίνακα, ὅστις ἔπεται μετ' αὐτὴν.

Εἰς τὴν κατάληξιν ἐκάστης κλίμακος θὰ μεταβαίνωμεν ἀπὸ τοῦ σημείου τῆς ἀσκήσεως, θὰ προηγήται δὲ ἐκάστοτε ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀντιστοίχου κλίμακος.

116_a

System 116_a consists of four staves labeled α, β, γ, and δ. Staff α (treble clef) contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, including a triplet of eighth notes in the first measure. Staff β (treble clef) contains a simple melodic line of eighth notes. Staff γ (treble clef) contains a bass line of eighth notes. Staff δ (treble clef) contains a bass line of eighth notes. The music is in common time (C) and spans three measures.

System 116_b consists of four staves labeled α, β, γ, and δ. Staff α (treble clef) contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, including a triplet of eighth notes in the first measure. Staff β (treble clef) contains a simple melodic line of eighth notes. Staff γ (treble clef) contains a bass line of eighth notes. Staff δ (treble clef) contains a bass line of eighth notes. The music is in common time (C) and spans three measures.

α.

β.

γ.

δ.

This system contains four staves of musical notation. The top staff, labeled 'α.', features a melodic line with eighth and sixteenth notes, including some beamed eighth notes. The second staff, labeled 'β.', has a simpler line with quarter and eighth notes. The third staff, labeled 'γ.', also features a line with quarter and eighth notes. The bottom staff, labeled 'δ.', has a line with quarter notes and rests.

α.

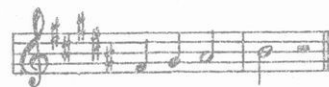
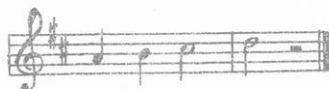
β.

γ.

δ.

This system continues the musical score with four staves. The top staff, labeled 'α.', is more complex, featuring triplets of eighth notes and sixteenth notes. The second staff, labeled 'β.', has a line with quarter and eighth notes. The third staff, labeled 'γ.', has a line with quarter and eighth notes. The bottom staff, labeled 'δ.', has a line with quarter notes and rests. A fermata symbol is placed at the end of the top staff.

Πίναξ καταλήξεων

Μετά την εκτέλεσιν τῆς ἀνωτέρω ἀσκήσεως δυνάμεθα νὰ διδάξωμεν τὰ ὑπ' ἀριθ. 65, 84 καὶ 91 ἄσματα ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος», 23 ἐκ τῆς «συλλογῆς Χωραφᾶ» καὶ 47 καὶ 56 ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια», εἰς τὰ ὁποῖα ὅλα ἀπαντῶμεν καὶ διαστήματα 8^η.

Ἄρπισμοὶ - Μέτρον $\frac{6}{4}$

Εἰς τὰς ἐπομένας ἀσκήσεις 117-121 περιέχονται ἄρπισμοί, οἱ ὅποιοι θὰ ἐκτελεστοῦν κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν φυσικὴν κλίμακα τοῦ ντο, κατόπιν δὲ εἰς τὰς ἄλλας μειζόνας κλίμακας, τῶν ὁποίων σημειοῦται ὁ ὄψλισμός.

Τὸ μέτρον τῶν ἀσκήσεων τούτων ἔχει ἀξίαν $\frac{6}{4}$. Ἐκτελεῖται εἰς 6 κινήσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀξίζει ἐν ρ . Τὰς ἕξι κινήσεις μετροῦμεν ἀκριβῶς, ὅπως καὶ εἰς τὸ μέτρον τῶν $\frac{6}{8}$.

117

Exercise 117 is written in 6/4 time and begins on the D major scale. The first three staves show a single melodic line with eighth and quarter notes. The final two staves provide a harmonic accompaniment using block chords.

118

Exercise 118 is written in 6/4 time and begins on the D major scale. The first three staves show a single melodic line with eighth and quarter notes. The final two staves provide a harmonic accompaniment using block chords.

119

Musical score for measures 119-123. It consists of five staves. The first three staves show a melodic line in treble clef with a 6/8 time signature. The fourth staff shows a bass line with a key signature of one flat (B-flat). The fifth staff shows a complex chordal accompaniment with a key signature of two sharps (D major).

120

Musical score for measures 120-124. It consists of five staves. The first three staves show a melodic line in treble clef with a 9/8 time signature. The fourth staff shows a bass line with a key signature of one flat (B-flat). The fifth staff shows a complex chordal accompaniment with a key signature of two sharps (D major).

121

122

123

ΣΥΓΚΟΠΗ

Εἰς τὴν ἐπομένην ἄσκησιν 124 ἐνώνομεν διὰ συζεύξεως διαρκείας τὸ β' τέταρτον ἐκάστου μέτρου. (ἀσθενὲς μέρος) μετὸ α' τέταρτον (ἰσχυρὸν) τοῦ ἐπομένου μέτρου.

Διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς φεύγει ὁ τονισμὸς ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου καὶ μεταβιβάζεται εἰς τὸ προηγούμενον ἀσθενές. Τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει, ὥστε νὰ τονίζωμεν τώρα τὸ β' μέρος ἐκάστου μέτρου.

Τοῦτο ἀκριβῶς ὀνομάζεται συγκοπή.

Συγκοπή λοιπὸν εἶναι ἓνα εἶδος ρυθμοῦ, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐνώνομεν δύο μέρη μέτρου, ἓν ἀσθενὲς μετ' ἓν ἰσχυρὸν καὶ μεταβιβάζομεν τὸν τονισμὸν ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν εἰς τὸ ἀσθενές.

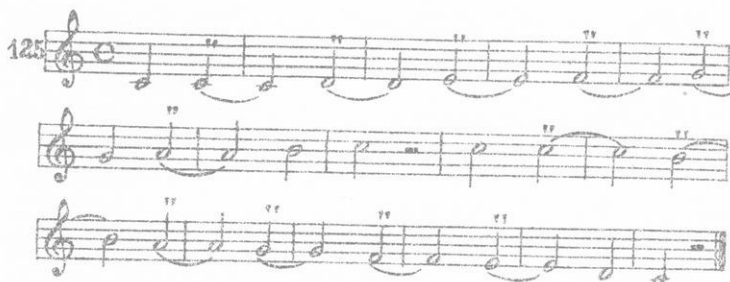
Ὅταν τὰ δύο φθογγόσημα τῆς συγκοπῆς εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας, ἡ συγκοπή ὀνομάζεται **ὀμαλή** (ἄσκήσεις 124—126).

Ὅταν τὰ δύο φθογγόσημα εἶναι διαφορετικῆς ἀξίας, ἡ συγκοπή ὀνομάζεται **ἀνώμαλος** (ἄσκησις 127).

Ἄσκήσεις

124

Ἡ συγκοπή δύναται νὰ γίνη καὶ ἀπὸ δις ἰσχυρὸν μέρος εἰς ἀπλῶς ἰσχυρὸν. Τοῦτο δεικνύεται εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν·

Καὶ εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 126 πρόκειται περὶ συγκοπῆς, διότι ἐνώ-
νεται τὸ β' μέρος τοῦ μέτρου (ἀσθενές) μετὰ τὸ γ' μέρος (ἰσχυρὸν). Ἐνταῦθα
θα τονίζεται τὸ β' μέρος τοῦ μέτρου.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 127 ἡ συγκοπή εἶναι ἀνώμαλος, καθόσον
τὰ δύο φθογγόσημα τῆς συγκοπῆς εἶναι διαφορετικῆς ἀξίας, ρ με ρ

127

128

1 2 Τέλος.

Εξ αρχής.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 129 ἐκτελοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν 1^{ην} σειράν. Κατόπιν ἐκτελοῦμεν τὴν 2^{αν} σειράν, ὅπου ἐνάνομεν τὸ β' ὄγδοον (δευτερεῖον ἀσθενές), τῆς πρώτης κινήσεως, μετὰ τὸ α' ὄγδοον (κύριον—ἰσχυρόν) τῆς δευτέρας κινήσεως.

Κατόπιν ἐκτελοῦμεν τὴν 3^{ην} σειράν, τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς 2^{ης} σειράς· διαφέρει μόνον κατὰ τὸν τρόπον γραφῆς.

Και ἐνταῦθα πρόκειται περὶ συγκοπῆς, ἡ ὁποία γίνεται ἀπὸ δευτε-
ρευον μέρους τοῦ μέτρου (ἀσθενὲς) εἰς κύριον (ισχυρόν).

129^α

130

Ἐξ ἀρχῆς διὰ
δευτέραν φοράν.

131

Τέλος.

Ἐξ ἀρχῆς.

Μετά τὴν ἀνωτέρω ἀσκησιν δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ ὑπ' ἀριθ. 70
85 καὶ 112 ᾠσματα ἐκ τοῦ «Ἀπόλλωνος» καὶ 8 ἐκ τῆς «συλλογῆς Χω-
ροῦ», εἰς τὰ ὁποῖα περιέχονται καὶ συγκοπαί.

ΔΙΠΛΗ ΣΤΙΓΜΗ—ΔΙΠΛΗ ΣΥΖΕΥΞΙΣ

Ἐὰν εἰς τὴν ἀπλὴν στιγμὴν θέσωμεν δεξιὰ καὶ δευτέραν στιγμὴν, θὰ ἔχωμεν τότε τὴν λεγομένην **διπλὴν στιγμὴν**.

Διπλὴ στιγμή λοιπὸν εἶναι δύο στιγμαί, αἱ ὁποῖαι τίθενται δεξιὰ τῶν φθογοσῶν π. χ. ο... Τὰ φθογοσῶμα ταῦτα ὀνομάζονται **δις παρεστιγμένα**.

Ἐκ τῶν δύο στιγμῶν τοῦ δις παρεστιγμένου φθογοσῶμου ἡ μὲν πρώτη προσθῆται, ὡς γνωστόν, τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ φθογοσῶμου.

Ἦδη ἡ δευτέρα θὰ προσθέσῃ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῆς πρώτης στιγμῆς.

Συνεπῶς θὰ ἔχωμεν :

δις παρεστιγμένον δλόκληρον $o \cdot \cdot = o + \rho + \rho$

» » ἥμισυ $\rho \cdot \cdot = \rho + \rho + \rho$

» » τέταρτον $\rho \cdot \cdot = \rho + \rho + \rho$

» » ὄγδοον $\rho \cdot \cdot = \rho + \rho + \rho$

» » δέκατον ἕκτον $\rho \cdot \cdot = \rho + \rho + \rho$

Ἐπίσης μίαν σύζευξιν δύναται ν' ἀκολουθήσῃ συνεχῶς καὶ δευτέρα σύζευξις. Ἀποτελεῖται οὕτω **διπλὴ σύζευξις διαρκείας**. Ἡ δευτέρα αὕτη σύζευξις προσθέτει τὴν ἀξίαν τοῦ τρίτου φθογοσῶμου, ὅπερ ἐνῶνει, εἰς τὴν ἀξίαν τῶν δύο προηγουμένων. Π. χ. $\rho \overbrace{\rho \rho} = \rho + \rho + \rho$

Σύγκρισις διπλῆς στιγμῆς καὶ διπλῆς συζεύξεως. Ἐὰν παραβάλλωμεν τὴν διπλὴν στιγμὴν μὲ τὴν διπλὴν σύζευξιν, θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἡ διπλὴ στιγμή μᾶς δίδει ὀρισμένην μόνον ἀξίαν, ἐνῶ ἡ διπλὴ σύζευξις οἰανδήποτε ἀξίαν καὶ ἂν θέλωμεν. Π.χ. τὴν ἀξίαν $\rho \overbrace{\rho \rho}$ τὴν ὁποῖαν μᾶς δίδει ἡ διπλὴ σύζευ-

εις, δὲν δύναται νὰ μᾶς δώσῃ ἡ διπλῆ στιγμὴ, διότι αὕτη τιθεμένη εἰς τὸ ἤμισυ θὰ μᾶς ἔδιδε $p \dots = p + p + p$

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 132 δεικνύεται ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις ἡμίσεως μὲ διπλὴν στιγμὴν, ἐν ἀναλογίᾳ μὲ διπλὴν σύζευξιν. Ἡ ἐκτέλεσις καὶ τῶν δύο πενταγράμμων εἶναι ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς, καθόσον $p \dots = p \dots$

132α

Εἰς τὴν ἐπομένην ἀσκησιν 133, δεικνύεται ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τετάρτου δὲ διπλὴν στιγμὴν.

Κατ' ἀρχὰς ἐκτελοῦμεν τὴν 1^{ην} σειρᾶν, κατόπιν τὴν 2^{αν}, ὅπου ὑπάρχει ἀπλὴ σύζευξις, κατόπιν τὴν 3^{ην}, ὅπου ὑπάρχει διπλὴ σύζευξις καὶ τέλος τὴν 4^{ην} σειρᾶν, τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις εἶναι ἀκριβῶς ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς 3^{ης} σειρᾶς, καθόσον $p \dots = p \dots$

133α

Ἐνταῦθα δύναται νὰ διδαχθῇ τὸ ὑπ' ἀριθ. 38 ἄσμα ἀπὸ τὰ «Ἀηδόνια».

Ὡς ἐφαρμογὴν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δις παρεσιγμένου τετάρτου παραθέτομεν κατωτέρω τὸν Ἐθνικὸν μας Ὕμνον.

Ἐθνικὸς Ὑμνος

Σὲ γω-ρί- ζᾶ-πό τὴν κό- ψι τοῦ στα-θιοῦ τὴν τρο-με-

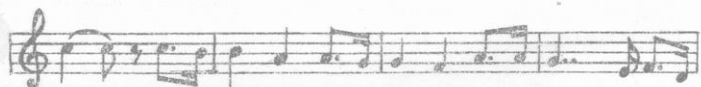
-ρή οὐ γω-ρίζ' ἀ-πό τὴν ὀ- ψι ποῦ μέ βιά με-τράειτῃ

ρή ἀπ' τὰ κόκ- καλα βγαλμέ-νη τῶν Ἑλ-λή- νωντὰ ἱε-

-ρά καὶ εὐν-πρῶ-τ' ἀνδρει-ω-μέ- νη χαῖρ' ὦ χαῖ-ρε ἑ-λευ-θε-

-ριά καὶ εὐν-πρῶ-τ' ἀν-δρει-ω-μέ-νη χαῖρ' ὦ χαῖ- ρέ-λευ-θε-

-ριά καὶ εὐν-πρῶ-τ' ἀνδρει-ω- μέ-νη χαῖρ' ὦ χαῖ- ρέ-λευ-θε-ριά.

- ΤΕΛΟΣ -

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΔΙΔΑΚΤΕΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ἡ διδακτέα ὅλη τοῦ παρόντος βιβλίου δύναται νὰ κατανεμηθῆ ὡς ἐξῆς εἰς τὰς διαφόρους τάξεις τοῦ Γυμνασίου.

Τάξις Α.

Φθόγγοι—Φθογοσῆμα
Πεντάγραμμον—Γνώμων
Τοποθέτησις φθογοσῆμων
Διάρκεια φθογοσῆμων
Μουσικὴ ἀνάγνωσις
Μέτρον $\frac{2}{4}$

Κλίμαξ—Κλίμαξ τοῦ ντο
ῚΡυθμὸς—Μελωδία
Παῦσις ἡμίσεως, Παῦσις τετάρτου
Διαστήματα
Διαστήματα δευτέρας (ἀπλῆ ἐξέτασις)

Μέτρον $\frac{4}{4}$

Παῦσις δλοκλήρου
ῚΟγδοα
Διαστήματα τρίτης (ἀπλῆ ἐξέτασις)
ῚΕνωσις—Στιγμῆ

Μέτρον $\frac{3}{4}$

Παῦσις ὀγδόου
ῚΕλλιπὲς μέτρον
Διαστήματα τετάρτης (ἀπλῆ ἐξέτασις).

Τάξις Β.

Θεωρητικὴ ἐξέτασις διαστημάτων
δευτέρας, τρίτης, τετάρτης
Δέκατα ἕκτα
Παρεστιγμένα ὀγδοα
Διαστήματα πέμπτης

Μέτρον $\frac{3}{8}$

Μέτρον $\frac{6}{8}$ ῚΡυθμικὴ ἀγωγή

Σημεῖα ἀλλοιώσεως
Δίεσις—Ἀναίρεσις
Μεῖζονες κλίμακες μὲ διέσεις
Μεῖζων κλίμαξ τοῦ σολ

Τάξις Γ.

Μεῖζων κλίμαξ ρε, λα
ῚΥφρεσις
Μεῖζονες κλίμακες μὲ ὑφέσεις

Κλίμαξ φα, σι β, μι β

ῚΑρπισμοὶ
Τρίηχα
Τρίηχον ὀγδόου
Τρίηχον δεκάτων ἕκτου

Τάξις Δ.

Αἱ ὑπόλοιποι μεῖζονες κλίμακες
Διαστήματα ἕκτης
Διαστήματα ἑβδόμης
Διαστήματα ὀγδόης

ῚΑρπισμοὶ εἰς μέτρον $\frac{6}{8}$

Τάξις Ε.

Συγκοπὴ
Διπλῆ στιγμῆ, διπλῆ σύζευξις*.

* Τὴν διπλὴν στιγμὴν καὶ διπλὴν σύζευξιν δύναται ὁ καθηγητὴς νὰ διδάξῃ εἰς τὴν Δ' τάξιν.

